

DEAL

WITH IT

**Drugscriminaliteit door de ogen van
(ervaringsdeskundige) jongeren**

**100 JONGEREN AAN
HET WOORD OVER
DRUGSCRIMINALITEIT**
Waar leggen jongeren de grens?

**DRUGSHANDEL
VIA SNAPCHAT**

Advertenties & menukaarten:
hoe gaat het in z'n werk?

**DAG UIT HET LEVEN VAN
ERVARINGSDESKUNDIGEN...
JONKIE & GOEDEPRIJS**

**WAT WEET JIJ OVER DE LEEFWERELD
VAN JONGEREN? TEST JE KENNIS!**

Praten met jongeren in plaats van over jongeren.

Dat is een belangrijk uitgangspunt van het project Criminele Aanwas van Noord-Holland Samen Veilig. Eerder voerden we een fenomeenonderzoek uit naar jongeren en drugscriminaliteit in Noord-Holland.

Daarvoor spraken we vooral met professionals uit het veiligheidsdomein. Naast het perspectief van professionals, wilden we ook het perspectief van jongeren meenemen. Daarom voerden we het afgelopen jaar veel gesprekken met jongeren. Dit alles onder de noemer 'Deal With It', ook de titel van dit magazine. We voerden deze gesprekken op locatie en brachten dit gesprek ook via sociale media op gang.

Door het gesprek met jongeren aan te gaan, wilden we ten eerste meer begrijpen van hun leefwereld. De ingrediënten van de sessies waren een informele setting en een open gesprek waarbij jongeren hun mening konden geven, ervaringen konden delen en op elkaar konden reflecteren. Deze gesprekken droegen er ten tweede aan bij dat jongeren aan het denken werden gezet. "Ik heb hier eigenlijk nog nooit zo over gesproken en over nagedacht", was iets dat we regelmatig terug hoorden. Tot slot betrokken we de waardevolle mening en ideeën van jongeren ook bij het ontwikkelen van interventies.

Met dit magazine geven we de jongeren uit Noord-Holland een stem.

We zijn daarbij veel dank verschuldigd aan de jongerenwerkers die ons de ingangen boden, maar bovenal aan de jongeren zelf die met ons in gesprek wilden gaan. Hierdoor kunnen wij je een inkijkje geven hoe zij vanuit hun leefwereld naar drugscriminaliteit kijken. We hopen dat het je inzichten geeft, maar bovenal hopen we dat het je inspireert om vooral het gesprek met jongeren aan te (blijven) gaan.

We wensen je veel leesplezier!

Team Criminele Aanwas

CONTENTS

05

Hebben jongeren dit gezegd?

Test je kennis!

06

De groepssessies

Drugscriminaliteit: een grijs gebied?

18

Dag uit het leven van

Goede Prijs

21

De wereld van de drugscriminaliteit

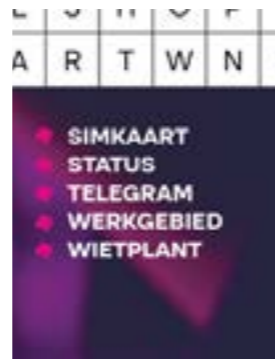
Door de ogen van ervaringsdeskundigen

34

Dag uit het leven van

Jonkie

37

Woordzoeker

Test je kennis!

38

De online wereld van de drugscriminaliteit

01. 43

Hoe goed ben jij op de hoogte?

Test je kennis!

44

Lessons learned

Gesprekken mét jongeren voeren

Hebben jongeren dit gezegd?

Komen de volgende quotes wel of niet uit de gesprekken die wij met jongeren hebben gevoerd? Je vindt de antwoorden achter in het magazine!

WAAR / NIET WAAR

01. "DE KANS DAT JE GEPAKT WORDT VOOR OP DE UITKIJK STAAN IS GEWOON KLEIN!"

02. "ALS DIE JOCHIES DIE IK KEN, ZEGGEN: 'DENK JE DAT IK VOOR €4,- BIJ DE SUPERMARKT GA WERKEN?' IK SNAP HET EERLIJK GEZEGD WEL, WAT KUNNEN ZE MET DAT GELD..."

03. "IK WIL DE NIEUWE TAGHI WORDEN!"

04. "WAAROM ZOU JE GEEN WIETPLANTEN MOGEN KNIPPEN, MAAR WEL JE MOESTUINTE?"

05. "IEMAND VROEG EEN KEER OF IK MEE WILDE RIDEN NAAR DUITSLAND. IK HOEFDE ER ALLEEN MAAR NAAST TE ZITTEN VOOR HET BEELD!"

06. "HEEL VEEL DRUGSDEALS GAAN GEWOON VIA WHATSAPP!"

07. "EEN VRIEND VAN MIJN OUDERS VROEG OF IK VOOR HEM WILDE VERKOPEN OP MIJN SCHOOL!"

08. "M'N OUDE BAAS HAD VIJF PLANTEN STAAN. DIE WAREN KLAAR, HIJ HAD GEEN ZIN OM ZE TE KNIPPEN, TOEN BOOD IE ZE MIJ AAN!"

09. "WAT ZOU JE EERDER DOEN? VOOR EEN KUTSALARIS BIJ DE SUPERMARKT WERKEN, OF WETEN DAT JE MET SOMMIGE DINGEN VEEL MEER KAN VERDIENEN?"

10. "BIJ MIJ OP SCHOOL WORDT ACHTER IN DE KLAS VAAK STIEKEM GEDEALD!"

DE GROEPS SESSIES

Drugscriminaliteit: een grijs gebied?

Hoe denken jongeren over drugscriminaliteit? Waar ligt voor hen de grens als we het hebben over drugscriminaliteit? Wat is in hun ogen wel drugscriminaliteit, en wat niet? Wat zien zij om zich heen gebeuren? In hun buurt, vriendengroep, school, maar ook online? Tijdens zogenaamde Deal With It sessies gingen we hier aan de hand van stellingen over in gesprek met jongeren. Er waren geen goede of foute antwoorden. Het ging puur om hun standpunten, gedachten en ervaringen. In dit artikel lees je wat het beeld is op basis van de gesprekken met in totaal honderd jongeren.

Hoe is dit artikel tot stand gekomen?

Verspreid door Noord-Holland hebben we in totaal tien Deal With It sessies gehouden in zeven verschillende jongerencentra (zie afbeelding). Bij drie jongerencentra hielden we twee sessies. In totaal spraken we met honderd jongeren, waarvan ongeveer een derde meiden waren. De leeftijd van de jongeren varieerde tussen de 9 en 26 jaar.

Naast de medewerkers van het project Criminele Aanwas, was bij elke sessie in ieder geval één jongerenwerker aanwezig. Bij vier sessies is ervaringsdeskundige Daniël van den Braak aangesloten die in het verleden zelf actief was in de drugscriminaliteit.

Wij verzorgden eten voor de jongeren tijdens deze sessies. Tijdens het eten ontstond al een informele sfeer, waarin het gesprek goed gevoerd kon worden. Prikkelende stellingen waren het uitgangspunt om een open gesprek te voeren. Hierbij wezen we vooral niet met een vingertje, maar prikkelden wij juist jongeren om hun mening te laten horen.

Wat verstaan jongeren onder drugscriminaliteit?

Aan het begin van elke Deal With It sessie vragen we de jongeren altijd waar zij aan denken bij de term 'drugscriminaliteit'. Op die manier weten wij of het onderwerp zelf nog toelichting nodig heeft, voordat we de diepte in gaan. De antwoorden op deze vraag lopen namelijk nogal uiteen. Een aantal jongeren houdt het bijvoorbeeld bij typen drugs en/of drugsgebruik zoals wiet, jonko, cocaïne, MDMA en snuiven. Vooral voor de jongere aanwezigen (onder de 16 jaar) is het thema in eerste instantie nog vrij abstract. Dat is ook niet gek, want zij hebben naar eigen zeggen geen ervaring in- of directe link met drugscriminaliteit. Dit wil niet zeggen dat de jongeren die wél concrete vormen van drugscriminaliteit weten te noemen, zelf ook daadwerkelijk ervaring hebben binnen die wereld: "Ik hoor gewoon verhalen", "Dat zie je op Netflix, zoals bij Undercover" of "Ik kijk wel eens het nieuws." Voor jongeren is drugscriminaliteit overal te zien. Zij noemen vormen als op de uitkijk staan, ripdeals en container uithalers. Schaart elke jongere al deze activiteiten ook onder drugscriminaliteit? Nee. Het verschilt per persoon, zoals te zien is te zien is in het gesprek hier rechts tussen deze twee jongeren:

"Ja weet je, als je containers gaat uithalen in Rotterdam ben je nog niet crimineel bezig, tenzij je een kilo in je hand hebt."

"Nee man, je bent gewoon crimineel als je dat doet."

"Maar als je over dat terrein rijdt krijg je alleen een boete [vóór de wetswijziging]."

"Ja maar je werkt in de drugscriminaliteit, je houdt het in stand."

Waar leggen jongeren de grens?

We leggen jongeren ook een aantal 'lichtere' drugsgerelateerde activiteiten voor en vragen naar hun mening. Vinden jongeren wiettoppen knippen en pakjes vouwen (voor harddrugs) drugscriminaliteit? Met name jongeren voor wie drugscriminaliteit een ver-van-mijn-bed-show is, zeggen over wiet knippen heel stellig: *"Je bent medeplichtig en strafbaar. Je houdt de drugsketen in stand."* Voor sommige jongeren hangt hun mening af van de hoeveelheid wietplanten die wordt geknipt. Zij verwijzen naar het gedoogbeleid, waar zij goed van op de hoogte zijn: *"In Nederland is er een wettelijk toegestane hoeveelheid wat je bij je mag hebben, je mag vijf plantjes in huis hebben, dat is het dan ook. Dus als dat het is, is het geen criminaliteit."* Er zijn ook jongeren die wiet knippen geen drugscriminaliteit vinden: *"Als je er voor betaald krijgt is het gewoon werk", "Tja, als er niet mee gedeald wordt.. Je knipt toch alleen?"* Anderen bagatelliseren het nog verder: *"Waarom zou je geen wietplanten mogen knippen, maar wel je moestuintje?"*

Activiteiten met harddrugs worden door jongeren sneller geassocieerd met drugscriminaliteit. Veel van onze jongeren zijn strenger als het om pakjes vouwen gaat en vinden dat dit deel uitmaakt van het drugscircuit. Er zijn echter ook jongeren die het nuanceren. Dit zijn de jongeren voor wie drugscriminaliteit dichterbij komt dan een Netflix-serie. Zij beschouwen drugsgerelateerde activiteiten minder snel als drugscriminaliteit: *"Als jij weet wat er uiteindelijk mee gedaan gaat worden, dan vind ik het wel drugscriminaliteit. Maar weet je het niet, dan niet."* En de verdeeldheid gaat verder: *"Je moet er wel bij zeggen dat pakjes vouwen onderdeel van de handel is. Enigszins ben je wel bezig met het verhandelen, maar zo lang er niks in zit... Bij de PostNL vouwen ze toch ook enveloppen."*

” Packies vouwen drugscriminaliteit? Bij PostNL vouwen ze toch ook enveloppen.

We stappen over naar het dealen in drugs. Toch wel de meest herkenbare vorm van drugscriminaliteit, ook voor onze jongeren. Waar leggen zij daarbij de grens? Als je wiet verkoopt aan je vrienden, ben je dan een dealer? De meeste jongeren vinden van wel: *"Tuurlijk! Verkopen is verkopen."* *"Je krijgt er toch geld voor? Dan is het gewoon dealen."*

Voor een ander deel van de jongeren maakt het juist verschil of je alleen aan je vrienden verkoopt, of (ook) aan onbekenden. Zo zegt een aantal jongeren welke zelf ook een tijd heeft gedeald het volgende: *"Verkopen aan mensen die dichtbij jou staan, dat vind ik geen dealen. Als iemand die jij niet kent jou gaat bellen van 'hey ik heb dit of dit nodig', dan kijk ik er anders tegenaan."*

Naast dat het uitmaakt aan wie je verkoopt, is een andere factor die wordt meegewogen de frequentie van het dealen: *"Soms heb je jongens die gewoon één keertje hasj verkopen. Maar je hebt ook jongens die een manier hebben gevonden om goedkoper een blok hasj te krijgen, en het doorverkopen. Of iemand die een keertje tien zakjes verkoopt. Het is allebei officieel drugscriminaliteit, maar zelf zie ik het niet zo."* Een andere jongen illustreert het als volgt: *"Als ik een kast verkoop op Marktplaats, ben ik dan gelijk een handelaar? Of ben ik dan gewoon een verkoper die een keer iets verkoopt?"*

Ook spelen externe factoren zoals geweld nog een rol: *"Het hangt af van de hoeveelheid gevolgen die er aan zitten. Als je alleen verhandelt vind ik het geen criminaliteit. Maar als er daardoor mensen vermoord worden wel."*

We merken in de sessies dat dealen van, met name softdrugs, genormaliseerd is, net als het gebruik ervan. *"Softdrugs is normaal. Je ziet het over de hele wereld. Je kunt het gewoon in een winkel kopen. Er zijn genoeg mensen die de hele dag aan het roken zijn."* Op een paar locaties waar wij komen draaien de jongeren ook openlijk hun joint op tafel. In bijna alle sessies is er na een half uur behoefte aan een rookpauze, voor een sigaret of joint.

” Als je alleen drugs verhandelt vind ik het geen criminaliteit. Maar als er daardoor mensen vermoord worden vind ik het wel.

Geld verdienen met drugs?

We vragen de jongeren in de sessies ook naar wat in hun ogen redenen zijn om de wereld van drugscriminaliteit in te stappen. De redenen die zij aandragen laten de duidelijke voordelen zien, maar soms ook het (in hun hoofd) gebrek aan keuze wat zij hebben. Daarnaast zijn we benieuwd naar hun argumenten om juist géén geld te verdienen met drugs. Een overzicht van wat wij horen in de gesprekken vind je op deze pagina.

WAAROM WEL

◆ Geld – dure spullen willen

"Als je veel werkt en je verdient niks, komt er een andere gedachte. Je ziet je vrienden wel met dikke patta's lopen."

◆ Geld – regulier salaris is te laag

"Als die jochies die ik ken zeggen 'denk je dat ik voor €4,- bij de supermarkt ga werken?' Ik snap het eerlijk gezegd wel, wat kunnen ze daarmee..."

◆ Geld – zorgen voor familie

"Ik kom niet echt uit een rijk gezin, maar we zijn wel met z'n vijven thuis. Alleen m'n vader werkt, m'n moeder kan niet werken, m'n jongere zusje moet verzorgd worden thuis. Dus je weet dat er niet heel veel geld is. M'n broer was 15/16, dus die kon ook niet zo heel veel. Ik ga dan naar mogelijkheden zoeken om m'n ouders een beetje kunnen helpen en steunen."

◆ Geld – leuke dingen willen doen

"Sommige jongens zijn nooit met leuke dingen opgegroeid. Zij willen ook gewoon geld verdienen."

◆ Verkeerde voorbeeld op social media

"Ik denk dat je bijvoorbeeld bepaalde mensen hebt die in de drugs zitten, die verdienen heel veel geld. Die zetten dat dan bijvoorbeeld op Snapchat of Instagram, dat zie jij natuurlijk. Dan denk jij 'ja, dat wil ik ook wel. Zo'n mooie auto rijden'."

◆ Eigen baas zijn

"Je hebt niet zo'n leidinggevende zoals in de supermarkt."

◆ Te jong voor een bijbaan

"Veel jongeren kunnen als ze 13 zijn niet bij de Appie werken, maar wel wat zakjes wiet verkopen."

◆ Kleine pakkans

"De kans dat je gepakt wordt voor op de uitkijk staan is gewoon klein."

◆ Stoer

"Het is stoerder dan werken bij de Appie."

◆ Groepsdruk

"Je wil niet zeggen van 'ik ben een pussy, ik doe het niet'."

◆ Status

"Het ging mij niet om het geld, maar om de aandacht. Bij aandacht komt status kijken, maar je hebt niks aan status als mensen niet weten wat je doet."

◆ Geen perspectief zien in het leven

"Veel jonge kids interesseert het niet. Ze zien op dat moment geen perspectief in het leven."

WAAROM NIET

◆ Risico op geweld – bij jezelf

"Er was een meisje dat al dealde toen ik ook begon met dealen. Ik werd er door haar op aangesproken, en dan sta je opeens te vechten in de aula."

◆ Risico op geweld – bij familie

"Ze kwamen bij mij thuis, toen gingen ze m'n moeder bedreigen. Dat is iets wat je gewoon niet moet willen. Toen hebben ze m'n broertje gepakt."

◆ Stress/angst

"Continue over je schouder kijken. Bang zijn dat je uit een auto getrokken wordt en dat je je geld en je drugs kwijt bent."

◆ Niemand kunnen vertrouwen

"Als je zulk werk doet, dan vertrouwt je niemand."

◆ Continu bezig zijn

"Het was gewoon heel veel gezeik, ik had er geen tijd meer voor. Iedere keer word je gebeld door mensen van 'kom je daarheen en daarheen?' Daar had ik geen zin meer in."

◆ Zwart geld uitgeven

"Een huis ga je niet met cash kunnen betalen."

◆ Schulden

"Als je schulden hebt, gaan ze geweld gebruiken. Ze willen gewoon hun geld hebben."

Een carrière in de drugscriminaliteit beginnen, kan dat zo maar?

Zoals we al aangaven is drugscriminaliteit deels genormaliseerd onder de jongeren die wij spreken. Maar hebben jongeren nu het idee dat iedereen die als dealer aan de slag zou willen, dat ook zou kunnen? Het gemak waarmee de meerderheid van de jongeren instemmend reageert op deze vraag doet vermoeden dat het inderdaad erg makkelijk is om geld te verdienen met drugs. "Ik ken genoeg mensen", "Iedereen kan ermee beginnen, op elke leeftijd al", "Je wordt gevraagd ofzo, in het echt of via social media." Al denkt niet iedereen er zo gemakkelijk over, zoals deze jongen die zelf een tijd heeft gedeald: "Het duurt gewoon even voordat je het een beetje onder de knie hebt, want je moet gewoon een netwerk opbouwen als je net begint. Je moet eerst mensen zien te harken, dan pas kan je echt... Je verdient in het begin ook niks. Je kunt sowieso beginnen, maar of je echt groot gaat worden is nog maar de vraag." Naast het opbouwen van een netwerk, worden er nog andere skills als vereisten genoemd. Zo moet je goed kunnen liegen, want "als je niet kan liegen word je meteen gesnapt." Verder moet je slim zijn, niet bang zijn en vooral respect hebben: "Op straat is het vooral respect, dat is nummer 1. Als jij geen respect hebt voor anderen, gaan zij ook geen respect voor jou hebben. Als jij bijvoorbeeld ergens komt of bij iemand komt, moet je niet denken 'zij moeten eerst respect aan mij tonen', wees gewoon verstandig en laat eerst respect zien", aldus een van de jongeren die aangeeft zelf een keer geripped te zijn.

Verhalen uit de eigen omgeving

De jongeren die we spreken, baseren hun mening over drugscriminaliteit gedeeltelijk op verhalen die ze horen, wat ze zien in Netflix-series of zien op het nieuws. Maar hun mening wordt ook deels gevormd door wat ze in hun eigen omgeving zien en meemaken. We vroegen hier dan ook specifiek naar. Er zijn ook jongeren aanwezig die daadwerkelijk zelf actief zijn (geweest) in de drugscriminaliteit. Zij laten hier af en toe wel iets over los tijdens de groepssessie. Dit zijn onder meer de personen die we benaderd hebben voor de interviews. Meer over de ervaringen van jonge dealers lees je in het artikel 'De wereld van de drugscriminaliteit door de ogen van ervaringsdeskundigen'.

Deal locaties

De locatie waar jongeren het meest zien en meemaken is in- en rondom school. Zo geeft een groot deel van hen aan veel gebruik te zien op school. Het gaat hier met name over softdrugs. Waar vraag is naar drugs, is natuurlijk ook aanbod. Dat aanbod komt gedeeltelijk van dealers van buiten de school: "Soms zitten ze in auto's, soms staan ze op de hoek. Gasten van tussen de 16 en 20 jaar. Ze dealen in pillen, hasj, wiet, speed, maar ook in vuurwerk en energyblikjes. Al die middelbare scholierjes komen dan wel, lekker makkelijk in de pauze."

Deels komt het aanbod van medescholieren. Het rokershok en de kluisjes zijn populaire plekken om drugs te verkopen. "Ik had zes kluisjes, maar die waren niet van mij. Ik zorgde dat ik anderen had met een kluisje", aldus één van de aanwezigen die zelf dealde. Maar juist ook locaties die minder in het zicht zijn, worden gebruikt:

"Sowieso de toiletten zijn een ding. Of de hoekjes van het plein. Je hebt daar ook een scooterruimte waar sowieso niet overal camera's hangen, of waar de camera je niet kan zien. Die plekken ga je opzoeken, daar ga je staan. Maar voornamelijk het toilet. Docenten gebruiken vaak andere toiletten ook. Iemand klopt op de deur en dan weten die anderen van 'hey daar komt iemand aan'. Dan hebben ze hun voet tegen de muur aan ofzo. Als ze de leraar zien dan gaan ze weg met hun voet en dat is dan een soort van kloppen."

De locatie waar jongeren het meest zien en meemaken is in- en rondom school

Naast de school zien jongeren drugscriminaliteit ook op sociale media. Hierover lees je meer in het artikel 'De online wereld van de drugscriminaliteit.' In hun wijk zien jongeren drugscriminaliteit voornamelijk op pleintjes, in steegjes, parkjes, bij het winkelcentrum, treinstation of op plekken waar weinig politie komt zoals achter de bibliotheek. Eén van de jongeren weet vrij gedetailleerd te vertellen hoe een drugsdeal kan verlopen: "Je ziet groepen met jongeren ofzo. Twee staan er verderop. Dan zie je opeens een groepje in een steeg. De voorste twee lopen weg, dan de twee middelste, dan splitsen ze op. Ze spreken ergens anders af en gaan rustig door met dealen." Jongeren zien ook dealers die vanuit de auto actief zijn: "Mensen die cocaïne verkopen doen het meestal in de auto. Dan kom je gewoon bij ze in de auto zitten. Je geeft het geld, je krijgt het packie, je rijdt een stukje verder, en dan stap je uit."

Leeftijden van dealers

Jongeren noemen verschillende leeftijden van dealers. De meesten zijn volgens hen tussen de 16 en 20 jaar. Sommigen zijn jonger, waarbij 11 de jongste leeftijd is die wordt genoemd. Uitschieters naar boven zijn er ook. Zo geeft een van de jongeren aan: "Ik heb het gezien bij vrouwen thuis. Dat zijn dan moeders met kinderen enzo. Kinderen zijn in bed en dat wordt dan in het huis gedaan. Dus meestal kiezen ze de plekken uit waar politie niet komt en het niet verwacht. Daar worden ook de pakjes gemaakt als de kinderen in bed liggen."

Betrokkenheid bij drugscriminaliteit: "Als je werk wil, dan moet je me bellen"

Naast wat jongeren zien, bespreken we ook of jongeren zelf wel eens benaderd zijn om geld te verdienen met drugs en hoe zij daar tegenover staan. Verschillende jongeren geven voorbeelden van hoe dit er aan toe gaat, bijvoorbeeld op school. "Er zit een jongen bij mij op school, toevallig de ex van m'n zus. Hij wist dat ik dus het jongere zusje was. Toen ging hij mij benaderen, en iedereen uit m'n klas ging hij volgen. Hij stuurde ze berichten met 'ik heb shit om te verkopen, kan je het voor mij verkopen?', maar ik heb dat toen niet gedaan." Vergelijkbare verhalen horen we van jongeren op andere scholen. Dat deze 'rekruteerders' zelf nog op school zitten, houdt dus ook in dat ze nog jong zijn: "Meestal 16, maar ik zie ook jongens van 13 het al vragen." Een groot deel van de jongeren die wij spreken vindt het niet gek dat scholieren dit onderling aan elkaar vragen: "Iemand uit de klas vroeg een keer aan mij of ik wilde verkopen. Ik zou het wel willen doen, maar ben gewoon te lui."

Benadering gebeurt niet alleen op school, maar ook via sociale media: "Ik word echt elke dag door 50 mensen toegevoegd op Snap. Die zeggen dan van 'ja wil je geld verdienen? Zo ja, dan moet je dit en dit verkopen.' Ik verwijder het gewoon." Aldus een meisje van 14 jaar oud. Of het hier alleen om drugs gaat, of ook om sigaretten en/of andere producten wordt niet duidelijk.

Het gebeurt ook dat jongeren door de dealer waarvan ze zelf drugs kopen het aanbod krijgen om te verkopen. Een wat oudere jongen zegt het volgende: "Ik heb ook meegemaakt dat we een dealer hadden gebeld omdat we drugs van hem wilden kopen. Hij kwam gewoon een zakje wiet brengen en zei: 'Als je werk wil, dan moet je me bellen.' Die gozer kwam met een paar mooie verhaaltjes en eindstand hebben mijn vrienden iets met hem opgezet."

Sommige van deze verhalen doen het lijken alsof je het klusje bijna in je schoot geworpen krijgt. Zo ook voor dit meisje, dat werd gevraagd om puur en alleen in een auto te zitten. Gelukkig weet zij wel beter: "Nou, die meiden worden heftiger hoor. Het is ook een vraag die normaal is. 'Hey, wil je mee rijden naar Duitsland? Je hoeft niks te doen, alleen in de auto te zitten'. Ik heb 'm zelf een keer gekregen van een jongen die ik ken. Hij had me niet gezegd wat 'ie wilde doen, maar ik ben niet dom. Ik ken dat soort dingen wel, je wordt gevraagd om voor het beeld mee te rijden. Er zijn gewoon meiden die dat doen. Maar mij niet gezien, straks zit je vast in Duitsland."

**"HEY, WIL JE MEE RIJDEN
NAAR DUITSLAND? JE HOEFT
NIKS TE DOEN, ALLEEN IN DE
AUTO TE ZITTEN."**

Wie zijn geschikte loopjongens?

Wordt iedereen benaderd, of worden bepaalde personen hier eerder voor uitgekozen? Hierover zijn wisselende beelden onder de jongeren. Zo geeft één jongere aan dat dealers kijken of iemand over een interessant netwerk beschikt, voordat ze iemand benaderen: *"Als hij aan jou ziet dat jij wel kan brengen, als je bijvoorbeeld veel vrienden hebt die gebruiken. Je dealer weet dat jouw kringen bruikbaar zijn, dan kan jij wat voor hem betekenen."*

Verder noemen de jongeren die wij spreken jongeren in een kwetsbare positie, bijvoorbeeld personen met een LVB, als 'doelwit'. Maar vooral *"jonge jongens die makkelijk geld willen verdienen om mooie spullen zoals een 'Gucci tasje' te kopen"* worden geschikt bevonden om klusjes te doen: *"De jongens die echt, echt geld nodig hebben zeggen ja."* De beloningen die ze krijgen voor het uitvoeren van een klusje zijn dan ook voor de hand liggend: geld en kleding. Ook maaltijdbezorgers op scooters zijn interessant. Dit is namelijk een makkelijk transportmiddel en goede dekmantel in één: *"Mijn neefje had dat laatst. Er kwam een meneer naar hem toe bij een flat en die gaf hem twee envelopjes en zei 'verkoop dit maar, dan kan je weer terug komen'. M'n neefje belde mij in paniek. Hij had het toen aangenomen. Ik zei 'als je die man weer ziet geef je het terug, anders gooi je het weg'."*

Over de mate waarin dwang wordt ingezet bij de benadering, is één voorbeeld gegeven: *"Gewoon als het sneeuwt of het regent hard en iemand heeft geen zin. Dan halen ze een kleinere jongen uit de groep. Dan zeggen ze van 'jo je moet dit wegbrengen, anders dan sla ik je.' Daar krijgen die kleine jongens dan misschien €5,-, €2,- of een blikje drinken voor."*

De oplossing?

Hoe kunnen we voorkomen dat jongeren in de drugscriminaliteit terecht komen? Natuurlijk zijn we benieuwd hoe jongeren hier zelf naar kijken. Een antwoord dat regelmatig werd genoemd was: *"Niets werkt, er zijn toch altijd wel jongeren die zich daartoe aangetrokken voelen."* Maar de jongeren hebben ook suggesties gedaan van *wat volgens hen wel werkt (blauw)*, en *wat juist niet werkt (roze)*. De suggesties zijn hier visueel weergegeven. Hoe groter de tekst, hoe vaker de suggestie is gedaan door jongeren.

Open gesprekken voeren met jongeren over het thema

Met ervaringsdeskundigen in gesprek gaan

Voorlichting door eigen docenten **Drugs legaliseren**

Minimumsalaris omhoog/

Talentontwikkeling stimuleren **meer geld**

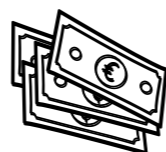
Benadrukken van de straatwaarde
Voorlichting over **van in beslag genomen drugs in negatieve consequenties** **nieuwsberichten**

Open gesprek kunnen voeren met ouders over drugs in het algemeen

---

DAG UIT HET LEVEN VAN...

'GOEDE PRIJS'

08:30- 09:00

Opstaan, douchen, ontbijten en de berichten op Snapchat en Whatsapp checken die ik vannacht heb gekregen. Ik werk tot maximaal 23:00 uur. In het weekend soms wel wat langer, maar meestal heb ik daar geen zin in. Ik reageer alleen op de berichten die ik tot maximaal twee uur geleden heb binnengekregen. Deze klanten zijn misschien nog wakker en kan ik nu aan verkopen.

09:00-09:30

Ik bel m'n leverancier en bestel 100 gram hasj om die dag te verkopen. Dit doe ik elke dag. Voor 100 gram betaal ik zo'n €300,-. Soms is het iets meer, soms wat minder. Ik zorg er voor dat ik alles verkocht heb aan het eind van de dag. Zo hoef ik geen hasj mee naar huis te nemen en kunnen mijn ouders niks vinden. Ik zou eigenlijk naar school moeten, maar ik heb mezelf vrij gegeven. School is niks voor mij. Ik moet dingen doen waar ik niks aan heb. Ik mis uitdaging. Ik denk dat je school niet nodig hebt om je geld te verdienen.

Kijk naar stukadoors, schilders en stratenmakers. M'n ouders zijn het er niet mee eens dat ik niet naar school ga. We hebben vaak ruzie hierover, maar ze kunnen er niks tegen doen. Ik ga toch niet en bepaal zelf wel hoe laat ik thuis kom. Om 09:30 uur kan ik m'n bestelling bij mijn leverancier thuis ophalen. Hij woont dichtbij, dus ik kan op de fiets.

09:30- 10:00

Ik kom bij m'n leverancier aan, hij geeft me de hasj en we roken samen nog even een peuk. Ik ken hem al lang. Hij verkoopt goedkope hasj en de kwaliteit is niet eens zo slecht. Ik heb zijn nummer ooit van de broer van een vriend van mij gekregen toen ik wiet wilde bestellen voor eigen gebruik. Dit was twee jaar geleden, toen ik 14 jaar oud was. We hebben geen coffeeshop in de omgeving, dus de meeste jongeren kopen wiet en hasj bij een dealer. Er wordt hier heel veel geblowd door jongeren. Ik verkoop vooral aan jongeren tussen de 12 en 19 jaar oud.

* Vanwege de privacy van de geïnterviewden is deze dag gebaseerd op informatie uit verschillende interviews met ervaringsdeskundigen. De naam is dus ook fictief.

Naam: Goede Prijs*
Leeftijd: 16 jaar
Activiteiten: dealen van softdrugs
Soorten drugs: hasj

Klanten: voornamelijk scholieren
Inkomsten: circa € 700,- per dag

10:00- 12:00

Ik ga naar een van de middelbare scholen in de omgeving. Ik ga hier elke dag naartoe tijdens de pauzes. Bij de ene school is dit om 10:00 uur en de andere is om 11:00 uur. Ik wissel ze af. Het is heel makkelijk verdienen. Ik rook een paar peuken op het schoolplein en mensen komen gewoon zelf naar je toe. Ze weten inmiddels wie ik ben en voor welke prijs ik verkoop. Een gram hasj is bij mij €7,-.

12:00-15:00

De pauzes zijn voorbij en ik heb een groot deel verkocht. Ik ga nu chillen met wat vrienden van me. Zij zijn net zoals ik aan het spijbelen. We zitten in het park en roken wat jointjes.

15:00-18:00

De scholen zijn uit en ik krijg veel bestellingen binnen. De meeste mensen sturen mij een berichtje via Snap. Eigenlijk gebeurt alles tegenwoordig op Snapchat. Ik heb een privé account en een account voor de handel: @Goedeprijs. Elke week post ik de verkoopprijs en als ik aan het eind van de dag nog hasj over heb dan gooi ik een aanbieding online. 2 gram voor €8,- ofzo. Binnen de kortste keren is het dan op. Heel soms houd ik dan wat hasj over. Ik neem dit dan wel mee naar huis, maar zorg ervoor dat ik het goed in huishoudfolie inwikkel. M'n ouders kunnen het dan niet ruiken.

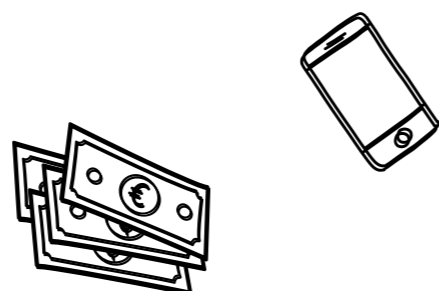
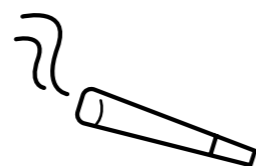
18:00- 20:00

Ik heb zo'n acht reacties gekregen op de aanbieding op Snap. Een aantal van deze klanten ken ik al. Ik spreek met hun af op locaties bij mij in de buurt, zoals bij het winkelcentrum, het parkje, de skatebaan en bij het station. Ik wil namelijk niet te lang fietsen. Ik heb ook een nieuwe klant. Zij zegt dat ze mijn Snap via een vriend van me heeft gekregen en vraagt hoeveel hasj ik nog over heb. De laatste tijd hoor ik vaker dat er meiden ingezet worden bij ripdeals. Ik vertrouw het niet en vraag aan die vriend of hij haar kent. Dit is niet het geval. Ik blokkeer haar gelijk.

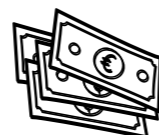
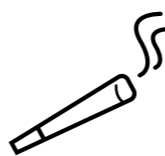
20:00- 23:00

Alles is op. Ik heb vandaag zo'n €700,- verdiend. De opbrengst min de inkoopprijs van €300,-, maakt dat ik zo'n €400,- heb overgehouden. Ik ga chillen bij een vriend in zijn tuinhuisje. Zijn ouders vinden het prima als we daar blowen. Ik krijg bijna elke avond de vraag of ik ook pillen of MDMA verkoop. Ik heb een keer voor een goede prijs bij mijn leverancier een lading pillen ingekocht (€1,- per pil), omdat er zo vaak gevraagd werd naar XTC. Dit ging net zoals ik hasj bij hem haal: ik zeg hem hoeveel pillen ik nodig heb, en hij zorgt ervoor dat ik ze krijg. Ik vond het verkopen

ervan niks: ik zag jonge mensen die dit echt te vaak gingen gebruiken. Ik heb het na die keer nooit meer verkocht. Ik rook nog wat jointjes en ga naar bed.

@GOEDEPRIJS

De wereld van de drugscriminaliteit

door de ogen van ervaringsdeskundigen

Hoe gaan jongeren in de drugscriminaliteit te werk? Hoe komen ze aan de drugs? Wat verdienen ze? Werken ze samen met anderen of voor anderen? Wie zijn hun klanten? Hoe komen ze aan klanten? Hoe zijn ze in deze wereld terecht gekomen? En hoe kwamen ze er ook weer uit? Allemaal vragen die we graag wilden bespreken met jongeren die zelf actief zijn (geweest) in de drugscriminaliteit. Daarvoor zijn we in Noord-Holland op zoek gegaan naar jongeren die met ons in gesprek wilden. In totaal spraken we 14 jongeren en dit artikel geeft hun ervaringen weer.

Hoe kwam dit artikel tot stand?

De werving van jongeren is, op één uitzondering na, verlopen via contacten met jongerenwerkers en via jongerencentra waar we Deal With It sessies hielden. Dit is belangrijk om in het achterhoofd te houden bij het lezen van dit artikel. **De werving via jongerencentra en jongerenwerkers heeft voor bias gezorgd. We hebben immers geen toegang gevonden tot jongeren die diep in de drugscriminaliteit zitten en niet in beeld zijn bij het jongerenwerk.** In totaal interviewden we veertien jongeren: twaalf jongens en twee meiden. Ten tijde van het interview waren ze in de leeftijd van 17 tot 25 jaar, met één uitschieter van 32 jaar oud.

De jongeren kregen als vergoeding voor het gesprek een cadeaubon van €50,-. Het gesprek vond plaats op een door de jongere gekozen locatie. Dit kon het jongeren centrum zijn, maar ook bij hen thuis.

Alhoewel we een topiclijst hadden met onderwerpen om te bespreken, werkte het in de praktijk het beste om een los gesprek te voeren met de jongeren. Afhankelijk van de ervaringen van jongeren kwamen sommige onderwerpen wel of juist niet aan bod.

KENMERKEN GEÏNTERVIEWDE JONGEREN

Leeftijd ten tijde van dealen

13-21 jaar

Periode actief

Enkele maanden

6 jaar

Werkgebied

Haarlem
Castricum
Alkmaar
Zaandam
Heemskerk
Beverwijk
Uitgeest
Assendelft
IJmuiden

Klantenkring

Vrienden
Sociale media

Kennissen
Onbekenden via vrienden/kennissen/klanten

Verkoop soorten drugs

De meeste jongeren verkochten alleen **wiet** en **hasj**. Een aantal jongeren verkocht alleen **cocaïne**. Sommige jongeren verkochten verschillende soorten drugs; **wiet, hasj, XTC, MDMA, cocaïne** en **heroïne**.

Hoe zijn jonge dealers in de drugscriminaliteit terecht gekomen?

Wat was de reden van jongeren om zich met drugscriminaliteit bezig te houden? Geld, status en aanzien, erbij horen en verslaving waren de voornaamste redenen. Deze lees je ook terug in de 'paspoorten' verspreid over dit artikel. De redenen komen overeen met het beeld dat professionals schetsten in het fenomeenonderzoek Dealen met drugs (dat we vorig jaar publiceerden op <https://www.nh-sv.nl/kennisbank/ondermijning/onderzoek-analyse/>).

De wijze van toetreden komt ook overeen met de bevindingen uit het fenomeenonderzoek. De meeste jongeren die wij spraken zijn op eigen initiatief toetreden. We merkten op dat het erg makkelijk lijkt te zijn om te starten. Het enige dat je nodig hebt is iemand in je omgeving die een dealer kent en wat startkapitaal. Dit hoeven geen duizenden euro's te zijn. Zo zijn sommige jongeren begonnen met het inkopen van een kleine hoeveelheid wiet/hasj (50-100 gram). Dit bedrag, ongeveer €165,- voor 50 gram, hebben jongeren over het algemeen al op hun rekening staan door een bijbaantje of zakgeld. Met de winst die ze hiermee maakten, konden ze vervolgens een grotere hoeveelheid inkopen. Enkele jongeren sloegen groot in voor eigen gebruik (ook zo'n 50-100 gram). Dit deden ze omdat het goedkoper was om groot in te slaan, of omdat er bijvoorbeeld geen coffeeshop in de buurt was. Ze blowden er zelf van of verkochten aan vrienden die ook blowden. Een van de jongeren werd in 100 gram wiet uitbetaald door zijn baas. Hij vertelde dat hij er mee mocht doen wat hij zelf wilde. Hij heeft er toen voor gekozen om de wiet te verkopen en is vervolgens weer gestopt.

Een aantal jongeren werd actief in de drugscriminaliteit doordat zij benaderd waren. In tegenstelling tot een aantal voorbeelden uit de Deal With It sessies, waarbij jongeren door 'vreemden' via sociale media of in de wijk benaderd werden, ging dit bij de jongeren die wij spraken allemaal via bekenden. Bijvoorbeeld via familie: "Op de verjaardag van mijn moeder vroeg mijn neef of ik wat wilde bijverdienen. Hij zag potentie, weet hoe ik ben. Ik was vroeger al een beetje opdringerig en liet niet over mij heenlopen. Hij liet me kleine klusjes doen als ik niet naar school ging en kon zo ook op me letten. Ik vond het wel nice, beetje bijverdienen." Of via kennissen: "Via een vriend van mijn moeder. Hij wist dat ik blowde.

Toen zei hij 'je weet toch dat ik deal? Wil je een keer voor mij lopen?' Een week later kreeg ik spullen mee. Nadat ik het had afgeleverd aan klanten, kreeg ik geld." Of via vrienden: "Ik verdiende toen rond de €400,- per maand, dat is als 16-jarige best veel. Soms wel eens €600,-. Mijn vrienden wisten dat ik wel veel verdiende en kwamen toen met het idee van 'ja we kunnen dit gaan inkopen en dan krijg jij uiteindelijk je geld weer terug'. Ik vond het wel een goed idee. Die jongens verkochten het, ik bracht het geld."

De modus operandi van jonge dealers

Hoe gaan de jongeren te werk als ze eenmaal betrokken zijn geraakt bij drugshandel? Welke drugs verkopen ze en waarom? Hoe komen ze daaraan? Waar slaan ze drugs op? En hoe zit het met de financiën. Wat verdienen ze ermee? Dat lees je allemaal terug in dit deel over de modus operandi van jonge dealers.

Overwegingen bij de soorten drugs om te verkopen

De jongeren die we spraken, zijn allemaal begonnen met het dealen van wiet en/of hasj. Enkele van hen zijn overgestapt naar het dealen in harddrugs.

We zien dat drie verschillende overwegingen een rol speelden bij de keuze voor het soort drugs dat ze (kozen te) dealen. Ten eerste speelde geld een rol. Jongeren die veel geld wilden verdienen stapten eerder over naar harddrugs. De jongeren die een extra zakcentje wilden verdienen in plaats van bakken met geld bleven eerder bij softdrugs. Ten tweede waren de nadelige consequenties van invloed. Onder andere de kans dat je te diep in het wereldje terecht komt bij het dealen van harddrugs en de zwaarte van de straffen waren overwegingen. "Bij hasj word je naar bureau Halt gestuurd. Dat is een lachertje." Tot slot speelden morele overwegingen nog mee. Een jongere stopte met het verkopen van cocaïne nadat hij het zelf had gesnoven: "Die troep wil ik niet meer verkopen."

„Bij hasj word je naar bureau Halt gestuurd. Dat is een lachertje.“

"Zat geen spanning in beetje in de keuken staan roeren. Ik kreeg er geen adrenaline van."

Periode actief: Vanaf 13 tot ongeveer 14 jaar oud.

Reden: Ik had geld nodig en via de vader van een vriend kon ik aan de slag.

Activiteiten: Ingrediënten afwegen en mixen, het eindproduct (XTC/MDMA) door verlaafden laten testen op kwaliteit.

Soorten drugs: De substantie voor MDMA/XTC.

Klanten: Pillen-drukkers, dealers, verlaafden.

Inkomsten: Ongeveer €300,- per dag.

Ook dealden een aantal jongeren in harddrugs als XTC, MDMA, cocaïne en heroïne, maar zagen wat het effect was op de gebruiker. Ze wilde hier niet aan bijdragen en stopten er dus mee. "Mensen aan wie je wiet en hasj verkoopt zijn blij en gelukkig. Mensen die coke en andere zoi gebruiken zijn vaak onvoorspelbaarder en je ziet dat ze soms afhankelijk zijn." Tegelijkertijd waren er ook jongeren die dit niks interesseerde en vonden dat het de eigen keuze is van de gebruiker: "Waar vraag is, lever ik aanbod."

Hoe komen jonge dealers aan hun drugs?

Twee jongeren waren betrokken bij de productie van drugs en verkochten dit vervolgens. Een van deze jongeren vertelt als volgt: "Ik kende een jongen wiens broer wiet kweekte die ik mocht hebben. Zijn partijen gingen echt de grens over. Dan zat ik in een schuur met anderen en mochten we knippen. Hele weekenden lang, totdat je armen eraf vielen. Wat overbleef mochten we hebben, 5 á 10 gram. Dat deed je in zakjes en verkocht ik." Deze jongere was destijds 16 jaar oud. Een andere jongere werkte op 14-jarige leeftijd via de vader van een vriend in een XTC lab: "Hij wist dat ik wat wilde bijverdienen. Ik kreeg instructie wat ik bij elkaar moest gooien en verder was het een beetje roeren. Ik moest het soms laten testen door junks. Zij kregen het dan gratis."

De jongeren die zelf geen drugs produceerden en voor zichzelf liepen, haalden hun drugs bij één of meerdere leverancier(s): "Bij de ene haalde ik mijn wiet. En die had dan geen coke, dus dat haalde ik bij een ander. Toen kwam ik iemand tegen die betere coke had en ging ik daar halen." De loopjongens/loopmeiden kregen drugs van degene waarvoor ze

**"HIJ WIST DAT IK WAT WILDE
BIJVERDIENEN. IK KREEG
INSTRUCTIE WAT IK BIJ ELKAAR
MOEST GOOIEN EN VERDER
WAS HET EEN BEETJE ROEREN.
IK MOEST HET SOMS LATEN
TESTEN DOOR JUNKS.
ZIJ KREGEN HET DAN GRATIS."**

liepen. Hierover later in dit artikel meer. De jongeren leken makkelijk aan een leverancier te komen. Vaak haalden ze al drugs voor eigen gebruik bij diegene, wisten ze bij wie ze konden inkopen of kwamen ze via via in contact. *"Ik kende iemand van de basis-school en ik wist dat hij geen troep verkocht", "Als je eenmaal in het wereldje zit dan kom je makkelijk aan andere contacten."*

” Bij de ene haalde ik mijn wiet. En die had dan geen coke, dus dat haalde ik bij een ander. Toen kwam ik iemand tegen die betere coke had en ging ik daar halen.”

Maar wie waren die leveranciers? De jongeren wilden daar weinig over kwijt. Wat we wel weten is dat het allemaal mannen waren, die in ieder geval ouder waren dan de jonge dealers zelf. De relatie die sommige jongeren met hun leverancier hadden, kan vergeleken worden als de relatie met je vaste groenteboer: je komt er voor je wekelijkse groente en fruit, maakt een praatje, geeft geld en jij krijgt je boodschappen. *"Als je iets koopt en het is goed, ga je er vaker heen. Als je heel vaak bij een dealer bent, bouw je ook wel echt een band met diegene op. Dan krijg je soms ook wel korting."*

Deze jongeren haalden hun (soft- en hard) drugs bij hun leverancier thuis op of ze spraken af op een locatie buitenshuis.

” Als je iets koopt en het is goed, ga je er vaker heen. Als je heel vaak bij een dealer bent, bouw je ook wel echt een band met diegene op. Dan krijg je soms ook wel korting.”

Enkele jongeren die in harddrugs dealden, waren wat voorzichtiger in de relatie met hun leverancier: *"Ik sprak altijd af in de auto. Als je eenmaal zaken doet met die gasten, dan weet je te veel. Je kunt er dan maar beter voor zorgen dat je in ieder geval niet weet waar ze wonen. Als je elke dag bij hun haalt en je wil er opeens mee stoppen, dan lopen zij ook geld mis. Dan kunnen ze het feit dat je te veel weet tegen je gebruiken."*

Hoeveel drugs de jongeren inkochten was afhankelijk van hoeveel ze verkochten, hoeveel geld ze hadden om mee in te kopen, maar ook afhankelijk van de motivatie om te verkopen. De jongeren die veel geld wilden verdienen, kochten logischerwijs meer in omdat ze ook meer klanten hadden. De jongeren die het klein wilden houden of geen drugs mee naar huis wilden nemen uit angst dat hun ouders het vonden, kochten minder in. Sommige jongeren betaalden hun leverancier op het moment dat ze haalden, anderen betaalden op de pof. De drugs

kregen ze in grotere zakken. De drugs moesten nog verdeeld worden in kleinere hoeveelheden, en in het geval van cocaïne zelfs versneden. De verdeling van drugs deden ze thuis, bij vrienden of bij kennissen. Voor zo ver we weten kon dit vrijblijvend. Als er een vergoeding tegenover stond dan was deze klein, zoals een paar gram wiet of iets in die trant.

Een jongere vertelde dat hij zijn cocaïne versneed met paracetamol die een vriend voor hem inkocht bij drogisterijen: *"Een maatje van me wilde ook wel wat verdienen. Hij ging naar de Kruidvat enzo en haalde dan wat pakjes paracetamol. Deed dit dagelijks, maar niet elke dag bij dezelfde. Dat valt op. Dan gingen we chillen en alles verdelen in packies. Hij kreeg daar dan twee packies voor."*

Eén van de geïnterviewden was zelf de leverancier. Hij begon op vijftienjarige leeftijd met dealen van wiet. Drie jaar later kreeg hij via via de kans om goedkope pillen in te kopen en zo ontstond zijn loopbaan als leverancier. *"Ik kon pillen toentertijd voor €0,50 per stuk krijgen, vers van de pers. Ik kende gasten die wel van feestjes en festivals hielden en die wel veel pillen wilden inkopen. Ik verkocht ze voor €2,- per stuk. Heb toen op een gegeven moment duizend pillen in een keer kunnen verkopen aan hun."* Toen hij eenmaal groot verkocht, verdiende hij meer geld en kon hij met dat geld andere (duurdere) drugs inkopen, zoals cocaïne. Hij vertelde daarnaast dat hij ook meer connecties kreeg om andere drugs in te kopen. Over zijn afnemers zei hij het volgende: *"Het waren gewoon gasten zoals jij en ik. De een legt meteen het geld neer voor honderd pillen, de ander heeft tienduizend nodig en dan vraag ik om een aanbetaling. Het vertrouwen kwam vanzelf. Tuurlijk zijn er mensen waarbij ik twijfelde, maar als zij het geld hebben, wie ben ik dan om het niet te leveren?"*

” Hij ging naar de Kruidvat enzo en haalde dan wat pakjes paracetamol. Deed dit dagelijks, maar niet elke dag bij dezelfde. Dat valt op. Dan gingen we chillen en alles verdelen in packies. Hij kreeg daar dan twee packies voor.”

Waar bewaren jonge dealers hun drugsvoorraad?

De jongeren hadden verschillende opslagplekken waar ze hun drugsvoorraad bewaarden. We gaan hier in op de jongeren die zelfstandig drugs verkochten. Loopjongens en meiden komen later in het artikel nog aan bod. De jongeren die thuis woonden en dachten dat hun ouders niet zo snel op zoek zouden gaan naar drugs, bewaarden hun stash meestal in de lades van (nacht)kastjes. Wiet of hasj verpakten ze in huishoudfolie om de stank te verbergen. Jongeren die bang waren dat hun ouders drugs op hun kamer zouden vinden, hadden innovatievere verstoppelplekken: "Ik had in m'n bed een gat gesneden. Ik had een boxspring, dus ik had de onderste laag helemaal kapot gemaakt, had daar een koelbox ingezet en m'n topper ging daar overheen." Er waren ook jongeren die hun drugs buitenshuis opsloegen. Gedurende de dag keerden ze naar de plekken terug om het op te halen of ze bewaarden de drugs op deze plekken voor de volgende dag. Een van de locaties was bijvoorbeeld tussen de bosjes of in een boom. De drugs werden in dit geval in een tas of zak bewaard. Ondanks dat je zou denken dat het vrij opvallend is als een jongere tussen bosjes zit te graven, is dit volgens de betrokken jongeren totaal niet het geval: "Dit zijn plekken waar je het niet van verwacht."

„Ik had in m'n bed een gat gesneden. Ik had een boxspring, dus ik had de onderste laag helemaal kapot gemaakt, had daar een koelbox ingezet en m'n topper ging daar overheen.“

Enkele jongeren bewaarden hun drugs bij een vriend of kennis. Zo bewaarde een jongere zijn drugs bij een vriend waarbij zijn ouders daar ook van op de hoogte waren: "Ze vonden het prima. Zolang ik maar voorzichtig was." Deze jongere kon elk moment van de dag naar dat huis gaan om drugs op te halen of om drugs te verdelen. De voorraden van de jongeren die we spraken gingen niet over kilo's drugs, eerder grammen. Twee jongeren bewaarden hun stash op school, zoals in de kluisjes of in het fietsenhok: "In het fietsenhok zaten buizen die niet helemaal volledig afgewerkt en dicht waren. Daar konden we wiet in stoppen en met een touwtje eruit halen. 's Ochtends haalden we het eruit voordat we naar school gingen, en 's avonds stopten we het terug. Zo namen we het nooit mee naar huis. De lockers werden vaak gecontroleerd, maar er is nooit wat gevonden".

De jongeren in de meer stadse omgevingen, zoals Haarlem, Alkmaar, Zaandam en Purmerend, benoemden ook garageboxen van flats als opslaglocaties voor drugs.

Inkoop- en verkoopprijzen

De prijs waarvoor de jongeren die zelfstandig werkten inkochten, was afhankelijk van een aantal factoren: het soort drugs, de hoeveelheid die ze inkochten (hoe meer, hoe goedkoper), maar ook de relatie met de leverancier was van invloed (een goede relatie leidt eerder tot korting). Een goede relatie ontstond doordat ze bijvoorbeeld al lang bij de leverancier inkochten. Ze hadden bewezen dat ze betrouwbaar waren door altijd op tijd te betalen en regelmatig nieuwe bestellingen te plaatsen. Eventuele kortingen buiten beschouwing gelaten, golden volgens de jongeren de inkoop- en verkoopprijzen zoals in het overzicht onder aan de pagina.

Waar gaven jonge dealers het verdiende geld aan uit?

De meeste jongeren gaven hun geld uit aan dingen waar mensen met een legaal inkomen ook hun geld aan besteden, zoals eten, drinken en kleding. Eigenlijk het normale levensonderhoud. Wat een groot deel van de jongeren met elkaar deelden, is dat ze van een goede levensstijl hielden. Dan hebben we het niet zo zeer over een exorbitante levensstijl, zoals je bijvoorbeeld terugziet in videoclips. Maar wel over uit kunnen gaan, vrienden trakteren op wat biertjes en bij de lokale snackbar kunnen eten wanneer je maar wil. Er waren jongeren die geld uitgaven aan merkkleding, maar een deel deed dat ook niet. Tot slot waren er ook jongeren die hun geld uitgaven aan het bekostigen van hun verslaving.

PRIJSLIJST

Hasj/wiet	
Inkoop:	€3 tot €7 per gram
Verkoop:	€5 tot €10 per gram

XTC	
Inkoop:	€0,50 tot €2 per pil
Verkoop:	€5 tot €10 per pil

MDMA	
Inkoop:	Ongeveer €5 tot €10 per gram
Verkoop:	€20 tot €30 per gram

Cocaïne	
Inkoop:	Ongeveer €30 per gram
Verkoop:	Minstens €50 per gram

"DE WIET VAN COFFEESHOPS IS NIET ZO STERK EN JE BETAALT ER MEER VOOR. BIJ EEN COFFEESHOP BETAAL JE VOOR TIEN GRAM AL GAUW €100,- EN OP STRAAT IS DAT MISSCHIEN €60,-. HET IS OOK VEEL MAKKELIJKER. DE COFFEESHOP GAAT OM 22:00 UUR DICHT EN WIJ KUNNEN NOG TOT LAAT BRENGEN."

Het klantenbestand van jonge dealers

Zonder vraag, geen aanbod. Daarom bespraken we met de jongeren wie hun klanten waren, hoe ze aan hen kwamen en hoe ze ervoor zorgden dat klanten bij hen bleven kopen. We maken onderscheid in jongeren die softdrugs verkochten en jongeren die (ook) harddrugs verkochten.

Ondanks het gedoogbeleid is er voor jongeren die softdrugs verkopen voldoende afzetmarkt. In veel plaatsen is er namelijk geen coffeeshop en minderjarigen mogen niets kopen in de coffeeshop. Maar zelfs als er in een plaats wel een coffeeshop is, zijn er klanten die het goedkoper en praktischer vinden om bij een dealer te bestellen: *"De wiet van coffeeshops is niet zo sterk en je betaalt er meer voor. Bij een coffeeshop betaal je voor tien gram al gauw €100,- en op straat is dat misschien €60,-. Het is ook veel makkelijker. De coffeeshop gaat om 22:00 uur dicht en wij kunnen nog tot laat brengen."* Opvallend is dat de klantenkring van de jongeren die softdrugs verkochten niet heel groot was. Ongeveer tussen de twintig en vijftig man, maar exacte aantallen wisten de jongeren vaak niet. Ze verkochten voornamelijk aan vrienden of aan vrienden van vrienden (kennissen). Via mond-tot-mondreclame kwamen de klanten bij de jongeren terecht. De meeste jongeren die softdrugs verkochten waren ook nauwelijks bezig met het werven van klanten. Dit kwam voornamelijk omdat ze het klein wilden houden: *"Ik wil gewoon wat extra's bijverdienen, het hoeft allemaal niet zo groot"* of *"Ik verkoop eigenlijk meer omdat ik zelf blow en ik het daardoor altijd heb."*

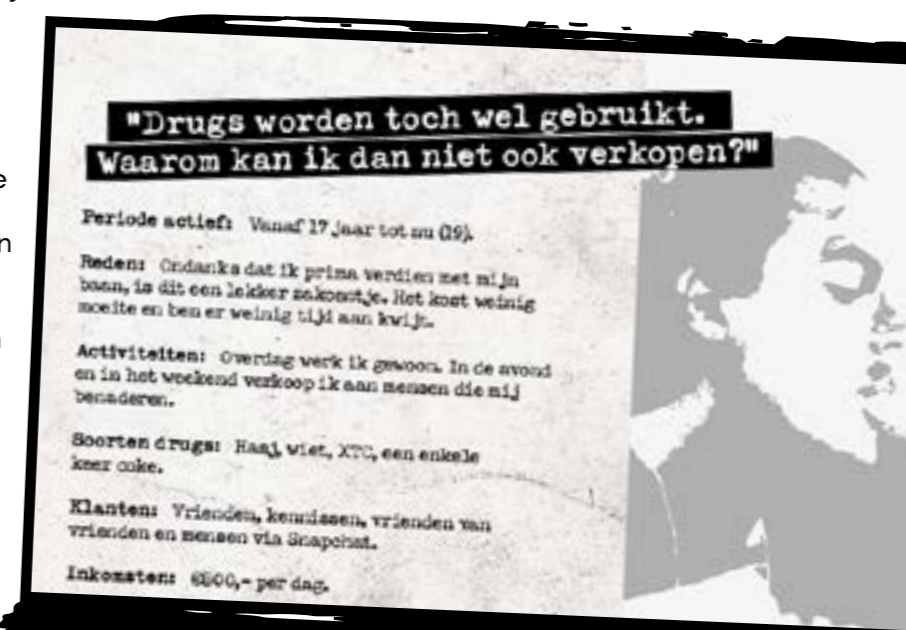
De jongeren die in harddrugs dealden verkochten zowel aan vrienden, kennissen als onbekenden. Zij hadden dan ook een grotere klantenkring ten opzichte van de jongeren die enkel in softdrugs dealden. Exacte aantallen weten ze niet, maar deze variëren volgens hen tussen de 40 en 150 klanten. Het type klant varieerde enorm qua sociaal economische status, leeftijd en opleidingsniveau. Denk aan scholieren, studenten, verslaafden, maar ook doktoren en ouders van vrienden. Met betrekking tot cocaïne zei een van de jongeren: *"Ja dat is echt wat ik gemerkt hebt. Iedereen*

gebruikt coke, maakt echt niet meer uit waar je vandaan komt. Bijna op elk feestje hebben mensen coke."

De jongeren die (ook) in harddrugs dealden en juist meer geld wilden verdienen deden wel aan iets actievere klantenwerving. Ze spoorden mond-tot-mondreclame aan: *"Ik zei het tegen mensen en ik had tipjes [papieren filter voor een joint] met mijn 06 geschreven en die gaf ik aan klanten zodat ze mijn nummer aan andere mensen konden doorgeven."* Daarnaast maakten ze gebruik van Snapchat om hun aanbod te promoten. Via Snapchat verspreidden ze afbeeldingen met hun aanbod, prijzen en eventuele kortingen, zoals een extra gram als de klant een bepaald aantal gram koopt. Voor meer informatie moeten klanten dan een privé bericht sturen. In het artikel ['De online wereld van drugsriminaliteit'](#) gaan we dieper in op de rol van sociale media bij de drugshandel.

In contact staan met klanten

Snapchat was onder de jongeren een van de meest gebruikte middelen om contact te leggen en te onderhouden met klanten. Andere manieren waren Whatsapp, bellen of sms'en. Uit angst voor de politie wilden sommige jongeren alleen gebeld worden door klanten. Deze jongeren waren er van overtuigd dat de politie berichten via sms, Whatsapp of sociale media makkelijker opspoort en dat ook eerder

doet in vergelijking tot een telefoongesprek. In tegenstelling tot deze groep jongeren, had een andere groep de voorkeur voor Whatsapp, sms en Snapchat:

"Ik was bang om afgeluisterd te worden. Als de politie je gesprekken onderschept ben je gewoon de lul. Klanten mochten me alleen appen."

Ik was bang om afgeluisterd te worden. Als de politie je gesprekken onderschept ben je gewoon de lul. Klanten mochten me alleen appen.

De meeste jongeren hadden een aparte telefoon met een apart nummer en Snapchat-account voor 'zaken'. Dit waren zowel prepaid telefoontjes (ook wel burners genoemd), die volgens hen moeilijk te traceren zijn, als smartphones. Bij een smartphone werd de locatievoorziening meestal uitgezet zodra met een klant werd afgesproken. Een aantal jongeren gebruikte een privételefoon, -nummer en -social media account om in contact te staan met klanten. Dit was volgens hen mogelijk, omdat ze alleen verkochten aan vrienden en kennissen (en dus niet zo groot waren). Of ze vonden een tweede telefoon simpelweg niet nodig, omdat ze in de veronderstelling waren dat de politie toch niet naar ze op zoek was.

Goede prijs en kwaliteit als belangrijkste klantenbinding

Hoe zorgen de jongeren ervoor dat klanten drugs bij hen kopen en niet bij een andere dealer uit de omgeving? De meest genoemde 'methode' is een goede prijs-kwaliteitverhouding:

"Als je bij mij halve gram puur haalde dan kreeg je ook bijna 0.49 [gram] en bijna niet versneden. Bij een ander krijg je 0.37 en 0.38 [gram]. En met mix deed ik het ook. Je kreeg strak 0.5 [gram]. Heel veel gasten doen 0.43 [gram] erin. Zo maken ze winst. Ik zat dus voller en sterker en dat wisten mensen." Een belangrijk aandachtspunt daarbij is dat de

kwaliteit consistent blijft. Als de kwaliteit de ene keer goed is, maar de volgende keer slecht, dan komen klanten minder snel terug. Indien er verschillende dealers in hetzelfde gebied werken, dan moet de prijs-kwaliteitverhouding beter zijn dan die van de andere dealers. Vooral in gebieden waar niet zo veel dealers actief zijn, weten klanten vaak wel wie drugs verkopen en stappen dus ook zo over naar een andere dealer. Een aantal jongeren maakte zich niet druk om de kwaliteit: "Ik heb goedkope wiet. Voor gasten die de coffeeshop niet binnenkomen, maar wel willen blowen, boeit dat niet."

Naast goede prijs-kwaliteitverhouding, is het volgens enkele jongeren belangrijk om bereikbaar en betrouwbaar te zijn. Dit betekent zo snel mogelijk reageren op berichten van klanten, zo snel mogelijk leveren en als je zegt dat je op een bepaald tijdstip komt, dit ook daadwerkelijk doen:

"Mensen willen snel hasj en als ik binnen vijf minuten reageer en gelijk kom, dan word ik gelijk bericht. Ik ken ook mensen die hetzelfde verkochten en dezelfde prijzen hadden, maar ik had alle klanten. Dat komt omdat zij altijd pas een paar uur later reageerden."

Werken jonge dealers met anderen of voor anderen?

Als je het nieuws volgt en series over drugscriminaliteit kijkt, dan ontstaat het beeld dat er grote netwerken zijn waar je moeilijk uitkomt, met veel concurrentie en onderlinge conflicten. Het beeld uit de gesprekken die wij voerden met jongeren, is toch wat anders. Hierbij plaatsen we de kanttekening dat we via het jongerenwerk een specifieke (mogelijk lichtere) doelgroep hebben gesproken.

De meeste jongeren die wij spraken, werkten voor zichzelf, zonder problemen te hebben met andere dealers uit de buurt. De jongeren ervoeren geen onderlinge concurrentie: iedereen heeft zijn eigen klanten. Als je ervoor zorgt dat je goede kwaliteit hebt, snel en betrouwbaar werkt, dan heb je die klanten rechtmatig verdiend.

Een paar jongeren werkten samen met anderen: "We kochten samen in en we verkochten met z'n drieën. We verdeelden het gelijk en daarmee deed ieder zijn eigen ding met eigen afspraken en klanten enzo." Met betrekking tot verkoop van het soort drugs en samenwerking had een van de jongeren een specifieke redenatie. Volgens deze jongere kan je wiet en hasj het beste in je eentje verkopen: "Als je het kleinschalig doet wil iedereen wat meepikken. Dus dan verdien je er niet zo veel aan als je het met een groep doet. Cocaine is bijvoorbeeld wel wat duurder, dan is het wel weer slim om het met meerdere mensen te doen omdat je dan je bereik en connecties breder houdt."

Daarnaast werkten sommige jongeren niet zozeer samen met anderen, maar hielpen ze elkaar wel: "Als ik door iemand gebeld werd en ik kon niet, dan berichtte ik een andere gast waarvan ik wist dat hij dezelfde shit verkocht. We hadden toch dezelfde kwaliteit."

Twee jongeren die we spraken waren onderdeel van een netwerk. Hoe dat er aan toe ging, lees je in het artikel ["Dag uit het leven van...Jonkie"](#).

Loopjongens en -meiden

Naast de zelfstandige dealers, besteden we hier nog aandacht aan zogenaamde loopjongens en -meiden. Op basis van de gesprekken onderscheiden we drie categorieën rondom deze loopjongens en -meiden. Allereerst liepen een aantal jongeren uitsluitend voor iemand anders. Hoe werkte dit? Zij kregen een aantal zakjes met (soft- en/of hard) drugs mee. Als dit verkocht was, namen ze contact op met hun dealer en brachten het geld naar hem toe. Vervolgens kregen ze weer een nieuwe lading en begon het feestje weer opnieuw. Van deze groep loopjongeren werd een deel door hun dealer gecontacteerd op hun privé telefoon. Hun dealer gaf bestellingen en locaties door waar ze naartoe moesten gaan. Dit gebeurde via Whatsapp of sms. Het verdiende geld stonden ze af aan hun dealer, en vervolgens kregen zij een deel van het geld. De exacte bedragen weten we niet. Een ander deel van de jongeren uit de eerst situatie verkocht niet aan de klanten van hun dealer, maar had eigen klanten. Deze loopjongeren moesten een deel van de opbrengst afstaan aan hun dealer en mochten een deel van de opbrengst zelf houden. Dit was ongeveer 10% tot 20%. Of ze kregen extra drugs voor eigen gebruik.

Tot de tweede categorie behoren jongeren die waren begonnen als loopjongen, maar vervolgens voor zichzelf verder zijn gegaan. Deze jongeren spraken erover alsof het de normaalste zaak van de wereld was. Het lijkt daardoor alsof deze overstap makkelijk verloopt: "Ik liep eerst voor iemand, maar op een

gegeven moment wilde ik voor mezelf gaan werken. Ik kende wat andere mensen die verkochten en via hen kon ik goedkoop wiet inkopen."

Tot slot zetten een aantal jongeren zelf loopjongens in. De manier waarop loopjongens/loopmeiden door hen werden ingezet, verliep zoals in de eerste categorie staat beschreven. Deze jongeren hebben zelf niet actief loopjongeren geworven, in tegenstelling tot wat soms wordt gesuggereerd. In alle gevallen kwamen de loopjongens zelf naar hen toe om te vragen of ze wat konden bijverdienen. Geen van de jongeren die we spraken heeft een vorm van ernstige dwang gebruikt bij de inzet van loopjongens, zoals rippen of ernstige bedreiging (met bijvoorbeeld een wapen). Dit betekent niet dat er nooit een vorm van dwang is ingezet. Zo vertelde een jongere dat toen zijn loopjongen de opbrengst voor zichzelf hield, hij hem (verbaal) heeft gedwongen zijn (gestolen) scooter aan hem af te staan: "Ik zei 'ik krijg nog geld van je, dus je geeft me nu die kanker scooter'. En die heeft hij toen gegeven."

We kochten samen in en we verkochten met z'n drieën. We verdeelden het gelijk en daarmee deed ieder zijn eigen ding met eigen afspraken en klanten enzo.

Meiden in de drugscriminaliteit

In de gesprekken met de jongeren hebben we gekeken naar de rol van meiden in de drugscriminaliteit. We spraken met twee meiden die zelf actief waren in de drugscriminaliteit. Een van hen werkte enkel als loopmeisje. Daarbij was er geen verschil tussen de inzet van een loopmeid of loopjongen. De ander begon als loopmeid en ging daarna voor zichzelf werken.

We hebben in de gesprekken met de jongens gevraagd over hun ervaringen met meiden in de drugscriminaliteit. Zij vertelden dat ze zelf weinig meiden kenden die dealden. En als ze iemand kenden dan was deze meid niet heel 'groot': "Er zijn zeker vrouwen, maar tot een bepaald niveau. De meeste die ik ken zijn toch die meiden die heel weinig dealen: 1-5 gram."

De verklaring die ze gaven was dat een meisje sneller geripped wordt. Meiden worden volgens enkele jongens daarentegen wel ingezet bij ripdeals. Een meisje wordt dan als 'lokaas' ingezet. Zo vertelde een van de jongens dat een meisje hem een bericht stuurde via Snapchat met de vraag hoeveel hasj er nog over was. Vervolgens sprak hij met haar af op een locatie: "Het moment dat ze om de hoek kwam lopen met een groep gasten wist ik het al. Ik heb toen alles wat ik over had gegeven. Ik kon toch geen kant op." Uit de Deal With It sessies kwam ook naar voren dat meiden soms ook ingezet worden om een pakketje weg te brengen voor hun vriend en dat een meisje was gevraagd om mee te rijden naar Duitsland voor het ophalen van drugs. Naar aanleiding van de gesprekken kunnen we niet met zekerheid zeggen of dit enkel bij meiden het geval is of ook bij jongens. Daarnaast kwam uit een Deal With It sessie en een interview naar voren dat vrouwen worden ingezet bij het knippen van wiet en dat sommige vrouwen hun huis beschikbaar stellen voor de opslag van drugs of om drugs te verdelen.

"Het moment dat ze om de hoek kwam lopen met een groep gasten wist ik het al. Ik heb toen alles wat ik over had gegeven. Ik kon toch geen kant op."

Volgens de jongens die we spraken zijn meiden wel een goede dekmantel, omdat de politie minder snel verwacht dat een meisje dealt. De jongeren noemden deze meiden 'straatmeisjes': meisjes die stoer doen en met een Turks of Marokkaans accent praten terwijl ze dat van zichzelf niet hebben. In hoeverre meiden vrijwillig hand- en spandiensten uitvoeren zoals bij ripdeals of het wegbrengen van pakketjes weten we niet.

Waarom en hoe stappen jonge dealers uit de drugscriminaliteit?

Op twee jongeren na, waren alle jongeren die wij spraken zelf inmiddels niet meer actief in de drugscriminaliteit. De meeste stopten voor hun 18e, een enkele rond z'n 20e. Wat waren de redenen voor de jongeren om te stoppen? Die waren wisselend. Zij waren klaar met het wispelturige leven, gingen weer naar school, kregen een legale baan of kwamen in aanraking met de keerzijde van de criminaliteit.

"Ik had geen zin meer om iedere dag risico te lopen. Ik deed ook havo en wilde wel meer mijn best doen. Ik had ook een bijbaantje dus verdiende geld, ik had verder gewoon geen tijd meer."

"Ik werkte zwart en ik kon hier makkelijk van leven. Ik had ook geen bezigheid meer nodig om wat te doen overdag. Ik had ook geen zin om de hele dag rond te gaan fietsen of wat dan ook na werk."

"Ik had geen sociaal leven meer. Of ja ik zag wel vijftig mensen op een dag, maar ik kon nooit een avond lekker chillen. Ik werd daar helemaal gek van."

"Ik heb een paar keer met grote gasten problemen gehad in de buurt. Die hadden informatie over mij en mijn familie die zij helemaal niet hoorden te weten. Toen dacht ik van nou ik stop ermee."

"We hadden ruzie met een andere groep. Een van de gasten waarmee ik werkte is toen gaan rondbellen en heeft dingen geregeld... Geen juiste dingen... Dat was ook een van de redenen dat ik wilde stoppen."

We bespraken met hen hoe ze uit het wereldje stapten. 'Eenmaal in het wereldje kom je er niet makkelijk uit', is een veronderstelling die wij slechts bij twee jongeren terugzagen. Dit waren beide jongeren die in harddrugs dealden en 'dieper' in het wereldje zaten dan de rest van de jongeren. Zij beschikten over kennis van leveranciers en collega-dealers (de namen, woonplaats en drugs waarin ze dealden). Als deze informatie op tafel komt te liggen zouden zijzelf en hun familie gevaar lopen. Een jongere heeft zichzelf om die reden uitgekocht: "Van een jongen wist ik te veel. Ik wist de namen van beide ouders, wist waar ze woonden, wist waar z'n moeder woonde, wist waar z'n schuiladres was, wist welke auto's ze reden, welke kentekens. Ik wist alles. Dan moet je hem ook bewijzen dat je geen gevaar bent als je ermee stopt. Nou dat heeft ook wel wat gekost, bijna €6000,-".

Overigens gaf het uitkopen geen garantie voor geen problemen meer: "In principe koop je je vrijheid voor dat bedrag en onderlinge afspraken, maar als jij en een ander wat weten en het komt er wel uit en

"Ik wilde zelf gewoon snuiven. Daar heb je geld voor nodig."

Periode actief: Vanaf 14 tot 20 jaar oud.

Reden: Op mijn 14e raakte ik verslaafd aan coke. Om dit te kunnen betalen ben ik gaan dealen.

Activiteiten: Alles met betrekking tot verkopen: contact opzoeken met dealers, verankeren, contact onderhouden met klanten, wegbrengen etc.

Soorten drugs: Net name coke. Soms XTC en MDMA.

Klanten: Jong, oud, bekenden, onbekenden, vrienden. Ik heb zelfs een keer aan de vader van een vriend verkocht waar ik vaker kwam eten.

Inkomsten: Soms €1000,- op een dag, maar dat gaf ik dezelfde dag ook weer uit.

die ander zegt dat hij het niet was. Dan komt hij automatisch toch bij jou." De andere jongere heeft afspraken gemaakt met zijn leveranciers: "Je kent hun gezicht en van sommigen zelfs de echte naam en waar ze wonen. Die willen niet dat informatie op straat komt te liggen. Daar heb ik wel goede afspraken mee gemaakt om te mogen stoppen. Ik mocht niet meer op bepaalde locaties komen waar ik in principe niks te zoeken had."

De meeste jongeren die wij spraken, hadden verder geen problemen om uit de drugscriminaliteit te stappen. De meeste zijn gewoon gestopt: simkaart doorgeknipt, sociale media-accounts verwijderd, burner-telefoon weggegooid en verteld aan hun dealer of andere dealers uit de omgeving dat ze stopten. Hoe kon het dat dit zo makkelijk ging? Een van de jongere verklaart het als volgt: "Ik heb natuurlijk ook nooit gezeik gehad ofzo. Niet met m'n leverancier, andere jongens en ook niet met geld. Ik denk dat dat heeft bijgedragen." Ook loopjongens die door hun dealer als betrouwbaar werden gezien (geen snitch), konden zonder problemen stoppen.

Tot slot

Een rechtlijnig beeld schetsen over jongeren in de drugscriminaliteit op basis van de gesprekken, kunnen we niet. De wereld van de drugscriminaliteit is namelijk voor iedere jongeren verschillend: qua onder andere persoonlijke ervaringen, motivaties, werkwijzen, inkomsten en klanten. Het is een wereld waar we waarschijnlijk nooit volledig zicht op gaan krijgen, maar waarvan het wel belangrijk is om hierover (met hen) in gesprek te gaan. Alleen op deze manier kunnen we toepasselijke oplossingen vinden en hulp bieden aan deze jongeren.

DAG UIT HET LEVEN VAN...

'JONKIE'

05:00- 08:00

Ik ben net thuis. Gelukkig hebben mijn ouders mij niet horen binnenkomen. Maar ja, ik vraag me af of het ze überhaupt iets zou boeien. Ze zijn veel te veel met zichzelf en met ruzie maken bezig. Mijn ouders hebben me tot nu toe nog geen enkele nacht betrappt, terwijl ik al zo'n twee maanden met de groep omga. Zo'n drie avonden, of eigenlijk nachten, word ik opgeroepen voor een klusje.

08:00-08:30

Ik vertrek naar school. Ben wel moe, maar op de een of andere manier trek ik het. Haha zou het aan mijn leeftijd liggen?

08:30- 15:15

Ik ben bij al mijn vakken aanwezig. Ik zit nu in havo twee en vind school best wel leuk. Dit komt ook wel echt door mijn vrienden hoor. Ze weten alleen niet dat ik in de groep zit... Durf ze het ook

niet te vertellen. Ik heb geen zin in commentaar. Best gek eigenlijk dat ik zo'n dubbelleven leid, maar ja ik voel me er goed bij. M'n leven is spannend sinds ik bij de groep zit en ik heb het gevoel alsof ik echt ergens bij hoor.

10:15- 16:00

Na schooltijd loop ik langs het park waar ik Annabel voor het eerst heb ontmoet. Dit doet me denken aan die ene avond. Er was thuis weer ruzie en ik trok het niet. Ik ben toen naar buiten gelopen. Annabel was met een aantal uit de groep in het park aan het chillen. Ze zag dat ik het koud had en vroeg of ik erbij kwam zitten. Ze is een paar jaar ouder dan ik: ergens begin 20 en ik ben 14 jaar oud. De rest van de groep is ook rond haar leeftijd of wat ouder. De leider is in de dertig denk ik. Een paar zijn jonger. Zo tussen de 14 en 17 jaar oud. Een aantal uit de groep zitten weer op onze plek. Ik ga erbij zitten.

Naam: Jonkie*
Leeftijd: 14 jaar
Activiteiten: hand- en spandiensten
Soorten drugs: XTC, MDMA, cocaine
wiet en hasj

Klanten: levert aan dealers
Inkomsten: tussen de €10,- en
€50,- per klus

* Vanwege de privacy van de geïnterviewden is deze dag gebaseerd op informatie uit verschillende interviews met ervaringsdeskundigen. De naam is dus ook fictief.

16:00-18:00

We chillen wat met z'n allen. Een aantal komt en gaat. Ze zijn dan bezig met een pakketje wegbrengen of andere zaken. Ik weet eigenlijk niet zo goed wat iedereen doet. Heb er wel eens naar gevraagd, maar dat wordt gelijk afgekap: "Daar ben je nog te jong voor." Ik zie wel dat er een soort van rangen zijn. De rang waar ik in zit is tussen de 14 en 16 jaar oud. Wij doen kleine klusjes, zoals geld tellen, pakketjes wegbrengen en soms in zwarte kleding rondfietsen als afleiding voor de politie. De groep daarboven, van 17 tot ongeveer 19 jaar oud, is meer bezig met het echte dealen. De mensen boven de twintig doen de serieuze zaken, zoals plofkraan. De leider bedenkt wat we gaan doen en stuurt de anderen aan. Dit doet hij altijd via via, waardoor ik niet echt met hem in contact kom.

18:00-19:00

Kut. De politie komt eraan. Ik krijg van iemand een zak met pillen en moet wegrennen. Ik zorg dat ik een andere kant op ren dan de rest. Ik ga achter een auto zitten en wacht tot de kust weer veilig is. Ik zie een van de anderen op een straathoek staan. Ik ga naar hem toe en geef de zak met pillen terug. Voor dit klusje krijg ik niks, er wordt van je verwacht dat je dit gewoon doet. Hetzelfde geldt voor het tellen van geld. Als ik een pakketje moet wegbrengen of moet fietsen in donkere kleren krijg ik wel altijd wat geld, zo'n €20,-.

19:00- 23:00

Nadat ik de pillen heb teruggegeven, ga ik naar huis. In verband met de politie is het beter om even van straat te zijn. Ik eet samen met mijn moeder en ga op mijn kamer huiswerk maken totdat ik in slaap val. Rond 23:00 uur word ik door Annabel wakker gebeld. Ze hebben me nodig. Het contact gaat altijd via haar, en zij is de enige die mijn nummer heeft. Ze is geloof ik bang dat ik er te verstrikt in raak, net zoals zij. Als je eenmaal bij de groep zit, kom je er niet zo snel meer uit. Ik weet het, maar ervaar het niet zo. Het voelt eerder alsof ik onderdeel ben van een grote familie en ik doe het graag voor ze. Annabel geeft me een locatie waar ik naar toe moeten komen. Over een half uur moet ik er zijn. Ik trek m'n kleren aan en klim via mijn raam en de schuur naar beneden zodat mijn ouders niks door hebben.

23:00- 23:30

Ik kijk hoe ik op de locatie moet komen, gelukkig ken ik de plek. Ik mag niet mijn locatie of Google Maps aan hebben staan op mijn telefoon, omdat we dan makkelijk getraceerd kunnen worden. Op de hoek van de straat staat een van de jongens

van de groep op mij te wachten. Hij geeft me een pakketje met pillen en legt me uit wat ik moet doen en waar ik naartoe moet gaan.

23:30- 00:00

Om niet op te vallen, loop ik via een omweg naar de locatie. Ik moet hier wachten met het pakketje. Twee anderen sluiten de deal. Als het geld is overgedragen, komen ze naar mij en moet ik de pillen afgeven. Zo zorgen we ervoor dat niet alles weg is (het geld en de pillen) als we overvallen worden. Elke keer als we met dealers aan wie we leveren afspreken, zorgen we dat we elkaar op een andere locatie meeten. Ik hoorde van iemand uit de groep dat dit van de baas moet om minder voorspelbaar te zijn voor politie, maar ook om minder snel geripped te worden.

00:00- 05:00

Nadat de klus is afgelopen, zoeken we de anderen op. Ze zitten in het bos en hebben een kampvuur gemaakt. Sommigen drinken, anderen gebruiken wat. Ze bieden me ook wat aan, maar ik sla af. Vanavond heb ik geen zin om te gebruiken. Ik vind het prima om er lekker naast te zitten en te kletsen. Rond 04:30 uur ga ik naar huis. Ik ben moe en wil nog even slapen voordat ik weer naar school moet.

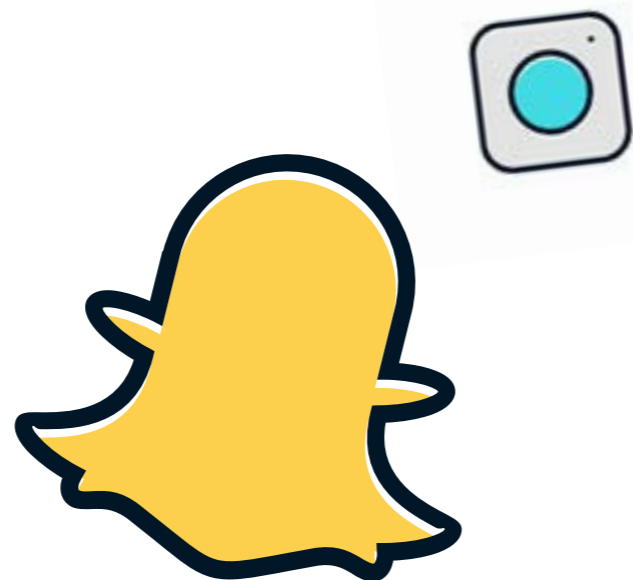

Woordzoeker

Welke woorden kan jij vinden? Check achterin het magazine of je ze allemaal hebt!

Q	A	E	J	O	N	G	E	R	E	N	C	E	N	T	R	U	M
T	I	E	T	I	L	A	N	I	M	I	R	C	S	G	U	R	D
F	M	B	D	U	Q	S	Z	L	W	Y	J	C	A	E	D	X	F
I	E	T	H	T	E	C	S	T	A	S	Y	X	W	D	U	P	Q
K	U	R	D	S	P	E	O	R	G	D	C	J	K	H	U	I	X
F	N	M	L	L	O	T	G	C	Z	G	P	Q	Y	G	O	V	S
K	D	J	T	B	X	V	L	R	E	L	A	E	D	E	F	R	D
U	C	D	L	A	T	D	L	D	I	T	U	S	I	S	B	K	E
N	T	F	J	K	G	I	W	R	N	F	B	Y	H	O	F	K	I
N	N	J	Y	N	T	P	I	A	O	F	U	A	A	G	D	W	B
P	A	C	H	K	P	O	L	P	H	J	A	X	I	V	Q	M	E
Q	L	M	I	P	M	P	K	D	E	R	M	J	U	B	V	W	G
Y	K	A	S	O	T	X	E	J	L	B	A	G	F	N	O	B	K
F	D	R	T	E	D	D	P	E	B	T	G	C	L	B	Y	U	R
C	M	G	I	J	B	X	M	T	E	L	E	G	R	A	M	V	E
L	A	W	G	B	S	S	T	A	T	U	S	M	M	K	C	X	W
G	D	S	U	N	L	X	C	O	F	F	E	E	S	H	O	P	Y
O	K	W	H	G	Y	G	S	I	M	K	A	A	R	T	W	N	D

- ◆ CASH
- ◆ GROEPSDRUK
- ◆ SIMKAART
- ◆ COFFEESHOP
- ◆ HAARLEM
- ◆ STATUS
- ◆ DEALER
- ◆ JONGERENCENTRUM
- ◆ TELEGRAM
- ◆ DRUGSCRIMALITEIT
- ◆ KLANT
- ◆ WERKGEBIED
- ◆ ECSTASY
- ◆ WIETPLANT

DE ONLINE WERELD VAN DE DRUGSCRIMINALITEIT

Sociale media spelen een grote rol in het leven van jongeren. De offline en online wereld ervaren jongeren niet als twee gescheiden werelden, maar juist als één leefwereld. Wat ze online meemaken heeft invloed op hun offline gedrag, en vice versa. Vorig jaar hebben we gesprekken gevoerd met jongeren over hun online ervaringen met betrekking tot criminaliteit, geweld en seksueel overschrijdend gedrag. De uitkomsten van dit onderzoek 'De online leefwereld van risicojongeren' zijn te vinden op: <https://www.nh-sv.nl/kennisbank/ondermijning/onderzoek-analyse>. In de groepsgesprekken die we voor dit magazine voerden met jongeren in Deal With It sessies (hierna: jongeren) en de individuele interviews met jonge dealers (hierna: jonge dealers) hebben we specifiek gesproken over drugsriminaliteit op sociale media. In dit artikel lees je over hun online ervaringen.

Drugsriminaliteit op verschillende sociale media platforms

Snapchat is tegenwoordig hét platform voor jongeren om met elkaar in contact te staan, maar ook hét platform voor dealers om drugs op te verkopen. Zoals één van de jonge dealers zei: "Alles gebeurt nu via Snapchat." Ook een groot deel van de jongeren die we spraken noemde Snapchat als het platform waar ze het meest in aanraking komen met drugsriminaliteit. De frequentie varieert daarbij van drie keer per week tot elke dag. Tegelijkertijd waren er ook jongeren voor wie dit niet gold. Zij kwamen helemaal niet in aanraking met drugsriminaliteit via Snapchat en ook niet via andere sociale media.

Naast Snapchat zijn er natuurlijk nog meer sociale media platforms waar jongeren gebruik van maken. De populairste onder jongeren zijn: Whatsapp, Instagram, TikTok en (voor een enkeling) Telegram. De jongeren die zelf drugs gebruiken, geven aan dat ze via Whatsapp ook in aanraking komen met drugscriminaliteit: "Ik app met mijn dealer en hij stuurt me zo wel eens aanbiedingen." Enkele jonge dealers bevestigden dit ook. Zij gebruikten naast Snapchat ook Whatsapp. Het eerste contact verliep bijvoorbeeld via Snapchat en vervolgens ging het gesprek verder op Whatsapp. Een jonge dealer adverteerde ook actief via Whatsapp door contactpersonen via de telefoon waarmee werd gedeald een bericht te sturen met de huidige prijzen.

Op Instagram en TikTok zien jongeren drugsriminaliteit veel minder. Hetzelfde geldt voor Telegram. Terwijl het wel bekend is dat via dit platform wordt gehandeld in drugs. In ons onderzoek 'De online leefwereld van risicojongeren' zagen we dat Telegram met name wordt gebruikt voor de groothandel van drugs. Geen van de jonge dealers die wij nu spraken, maakte gebruik van Telegram. Volgens jongeren uit de Deal With It sessies is Telegram tegenwoordig een minder populair platform omdat er strengere controle plaatsvindt: "De politie is heel actief op Telegram."

Tot slot maakten enkele jonge dealers helemaal geen gebruik van sociale media uit angst voor de politie. Zij hadden de voorkeur voor bellen en/of sms'en.

Drugshandel op Snapchat

Snapchat is dus hét platform, ook voor drugsriminaliteit. Waarom is dit eigenlijk zo'n populair platform voor dealers? Jonge dealers noemden verschillende redenen:

- 📌 **Je kunt een groot aantal klanten bereiken.**
"Snapchat is wel beste om mensen dingen te verkopen. Zitten veel jongeren op."
- 📌 **Het heeft gunstige functies waardoor je anoniem bent, of in ieder geval dat gevoel hebt.**
"Je bent anoniemer. Bij de instellingen van Snap kun je allemaal gegevens aanpassen: locatie en contacten kun je uitzetten."
- 📌 **Je gegevens mogen niet opgeslagen worden, waardoor jonge dealers het gevoel hebben dat de politie ze ook niet kan vinden.**
"De snaps die jij via je verhaal verstuurt mag Snapchat niet opslaan. Alleen de chat die jij stuurt, dat kunnen ze wel terughalen, maar een foto niet."
- 📌 **Het is makkelijk in gebruik.**
"Je kunt iedereen in de groep direct berichten. Is niet moeilijk."

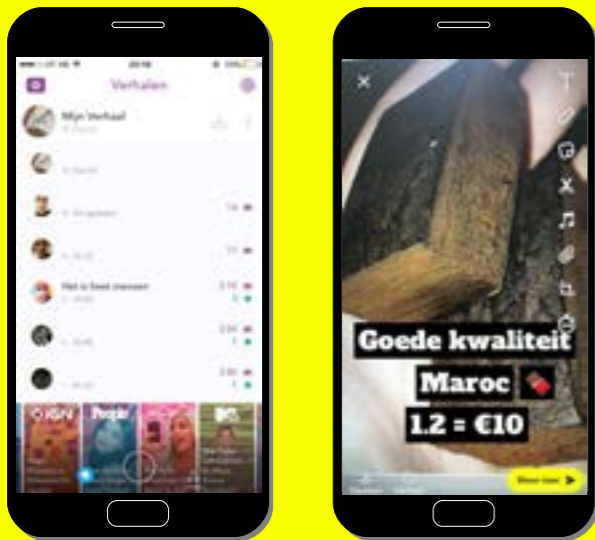

Hoe werkt Snapchat eigenlijk?

Snapchat is een app die draait om het delen van foto's en video's en het uitwisselen van berichten. Foto's en video's blijven maar 24 uur bewaard. Om te snappen hoe Snapchat werkt en hoe dat voor drugscriminaliteit gebruikt kan worden, leggen we hier twee functies uit.

Mijn Verhaal-functie

Je kunt op Snapchat een verhaal plaatsen. Een verhaal bestaat uit één of meerdere snaps (foto's/video's). Wie een verhaal kan zien, is afhankelijk van de instellingen. Snapchat-gebruikers die hun profiel op privé hebben staan, kunnen alleen een verhaal zien van andere gebruikers die ze 'volgen'. De Snapchat-gebruikers met een openbaar profiel daarentegen kunnen verhalen zien van onbekenden. Op basis van locatiebepaling worden verhalen zichtbaar voor gebruikers (met een openbaar profiel) die in de buurt zijn van waar het Snapchat verhaal wordt gemaakt.

Chat-functie

Met de chat-functie kun je iemand een privé snap sturen. Daarnaast kun je ook groepen maken waardoor je met meerdere Snapchat-gebruikers tegelijkertijd kan chatten. Net als bij de verhalen-functie is het afhankelijk of een Snapchat-gebruiker zijn of haar profiel op openbaar of privé heeft staan of je diegene via de chat een bericht kan sturen.

Drugshandel via Snapchat

Door de verhaal- en chatfunctie (zie kader) kunnen dealers dus makkelijk in contact komen met klanten. Hoe maakten jonge dealers die wij spraken, gebruik van deze functies? En wat voor ervaringen hadden de Deal With It deelnemers daarmee?

Adverteren via Mijn Verhaal-functie

Via een 'advertentie' op hun verhaal laten dealers aan andere Snapchat-gebruikers weten wat ze verkopen en tegen welke prijs. Dit verhaal kunnen ze delen met personen die hen volgen, maar dus ook met onbekenden die een openbaar profiel hebben en die de locatiebepaling aan hebben staan.

Verschillende jonge dealers die we spraken adverteerden actief via Snapchat: een paar keer per week tot elke dag werden advertenties online gezet. Enkele jonge dealers vertelden hoe ze adverteerden:

"Dan maakte ik een foto van een blok hasj en zei ik, 1.2 gram voor een tientje. En dat zette ik dan in mijn verhaal voor vrienden. Als je een keer bij een dealer wat koopt, kom je meteen in zo'n verhaal terecht want dat weet je wat die dealer verkoopt."

"Zwarte achtergrond, wil je wiet of hasj kopen, dan de gram en de prijs en dan chocoladereep emoji erbij en vriendinnen deelde dat ook weer. Chocoladereep wordt als hasj gezien."

Een groot deel van de jongeren uit de Deal With It sessies komt regelmatig dit soort advertenties tegen op hun Snapchat, variërend van drie keer per week tot elke dag. Zij geven een aantal voorbeelden wat voor 'advertenties' ze voorbij zien komen:

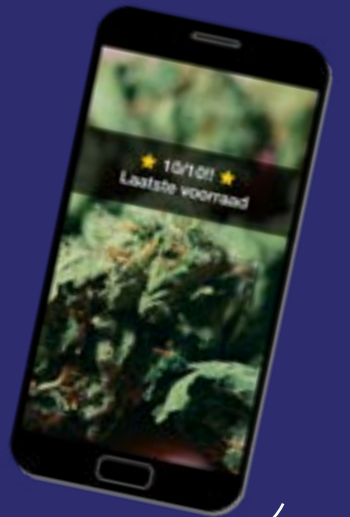
"COKE: HALVE EN HELE GRAM, PUUR, GEMIXT, HALF GEMIXT. DIT SOORT OPTIES GEVEN ZE."

"KERSTDEAL! NU 1 + 1 GRATIS"

"3 HALEN, 4 KRIJGEN"

"VAN DIE HELE MENUKAARTEN STUREN ZE DAN."

"IK ZIE VAAK VAN DIE FLYERS VOORBIJ KOMEN"

Jonge dealers zetten niet alleen zelf hun advertenties op hun verhaal. Ze vroegen ook aan hun vrienden of ze voor hen wilden adverteren: "Ik vroeg dan gewoon of ze het op hun verhaal wilden delen." Dit vroegen ze via de chat-functie of face-to-face. Soms kregen vrienden wat gratis (soft)drugs, en soms ook niks: "Als je vrienden bent dan doe je dat voor elkaar."

Een aantal jongeren uit de Deal With It sessies deed dit ook voor vrienden die dealden. Op de vraag waarom ze dit deden, antwoordden ze alsof het de normaalste zaak van de wereld was: ze dachten er eigenlijk niet over na en vonden dat je dit voor elkaar over moet hebben. Het is een kleine moeite.

Het hoeven daarbij niet eens vrienden te zijn voor wie je de advertentie deelt, maar kunnen ook onbekenden zijn. Een deelneemster van een sessie gaf aan: "Stel je voor een normaal iemand, zonder drugs, vraagt aan mij of ik een foto wil delen van hem zelf. Dan krijgt diegene meer volgers. Ik ga geen onderscheid maken tussen drugs en iemand die geen drugs verkoopt. Als hij er lekker geld mee kan verdienen dan help ik graag."

Direct berichten sturen

Via de chat-functie is het mogelijk direct berichten te sturen naar andere Snapchat-gebruikers. Hierbij kan het initiatief liggen bij de gebruiker zelf. Zo waren er jongeren die 'vrienden' zijn op Snapchat met een dealer en met de dealer chatten als ze drugs willen bestellen. Het gebeurt ook dat jongeren ongevraagd een bericht krijgen met aanbiedingen en de vraag of ze iets willen kopen. Bij een van de jongeren met een openbaar Snap-profiel gebeurde dit regelmatig: "Ik krijg best wel vaak [3 keer per week] een bericht of ik wat wil." De berichten kunnen afkomstig zijn van dealers die ze al volgen, of ze worden via de chat toegevoegd door onbekende dealers: "Je wordt af en toe op Snapchat toegevoegd en dan vragen ze of je wat wil kopen: snus, lachgas, maar ook coke."

De jonge dealers die wij spraken maakten geen gebruik van de chat-functie voor het onder de aandacht brengen van hun drugs bij klanten. Ze gebruikten liever de verhaal-functie: "De snaps die jij via je verhaal verstuurt mag Snapchat niet opslaan. Alleen de chat die jij stuurt, dat kunnen ze [politie] wel terughalen, maar een foto niet."

Rekrutering

Bovenstaande voorbeelden zijn echt gericht op de verkoop van drugs. Snapchat wordt daarnaast volgens sommige jongeren ook gebruikt door dealers die jongeren online benaderen om voor hen te werken. Dit gaat als volgt: "Ze vragen het meestal niet meteen. Ze zetten het meestal op hun verhaal 'wie wil snel geld verdienen?' of 'Wie wil veel geld verdienen en is ... jaar?'. Dan wachten ze tot mensen reageren. Ze gaan niet mensen privé vragen. Ze zetten er niet bij wat het is. Ze zetten alleen 'wie wil snel geld verdienen?'. Als mensen die leeftijd zijn en nog niet veel geld verdienen is het heel aantrekkelijk om dan even te zetten van 'jo wat moet ik doen?'. Dan leggen ze meestal pas uit van 'dit en dat'." Geen van de jonge dealers die we spraken heeft online geprobeerd aan 'werknemers' te komen. Zij gebruikten Snapchat puur en alleen voor de verkoop.

Normalisering van online drugscriminaliteit

Het gebruik van drugs en de daarmee gepaarde drugscriminaliteit lijkt voor de jongeren die we spraken normaal te zijn. "Drugsgebruik is normaal, dus waarom dealen niet?". Sociale media spelen hierin een rol. De mate waarin jongeren geconfronteerd worden met drugscriminaliteit draagt namelijk sterk bij aan de normalisering van drugscriminaliteit: hoe vaker, hoe normaler. En sociale media zijn nu juist dé plek waar de jongeren die wij spraken er vaak mee in aanraking kwamen.

Dat jongeren de confrontatie met drugscriminaliteit op sociale media steeds normaler lijken te vinden zagen we op verschillende manieren terug in de Deal With It sessies. Zo hebben we tijdens de Deal With It sessies de stelling 'Drugscriminaliteit zie ik overal om mij heen' voorgelegd. Hierop deelden de jongeren nauwelijks hun online ervaringen. Als we vervolgens de vraag stelden of ze op sociale media in aanraking kwamen met drugscriminaliteit, werd volmondig "ja" geantwoord. Dan pas kwamen de verhalen. Het kan natuurlijk zijn dat de jongeren gewoonweg niet nadachten over sociale media, maar het kan ook een indicatie zijn dat ze drugscriminaliteit online 'normaal' vinden. Ook merkten we dat jongeren niet opkeken van het zien van drugsgerelateerde content. Ze reageerden over het algemeen heel nonchalant als het over drugscriminaliteit op sociale media ging. "Oh ja dat zie ik wel voorbijkomen". Het voelde soms bijna raar dat we erom vroegen. Alsof het een gekke vraag was.

Het voelde soms bijna raar dat we erom vroegen. Alsof het een gekke vraag was.

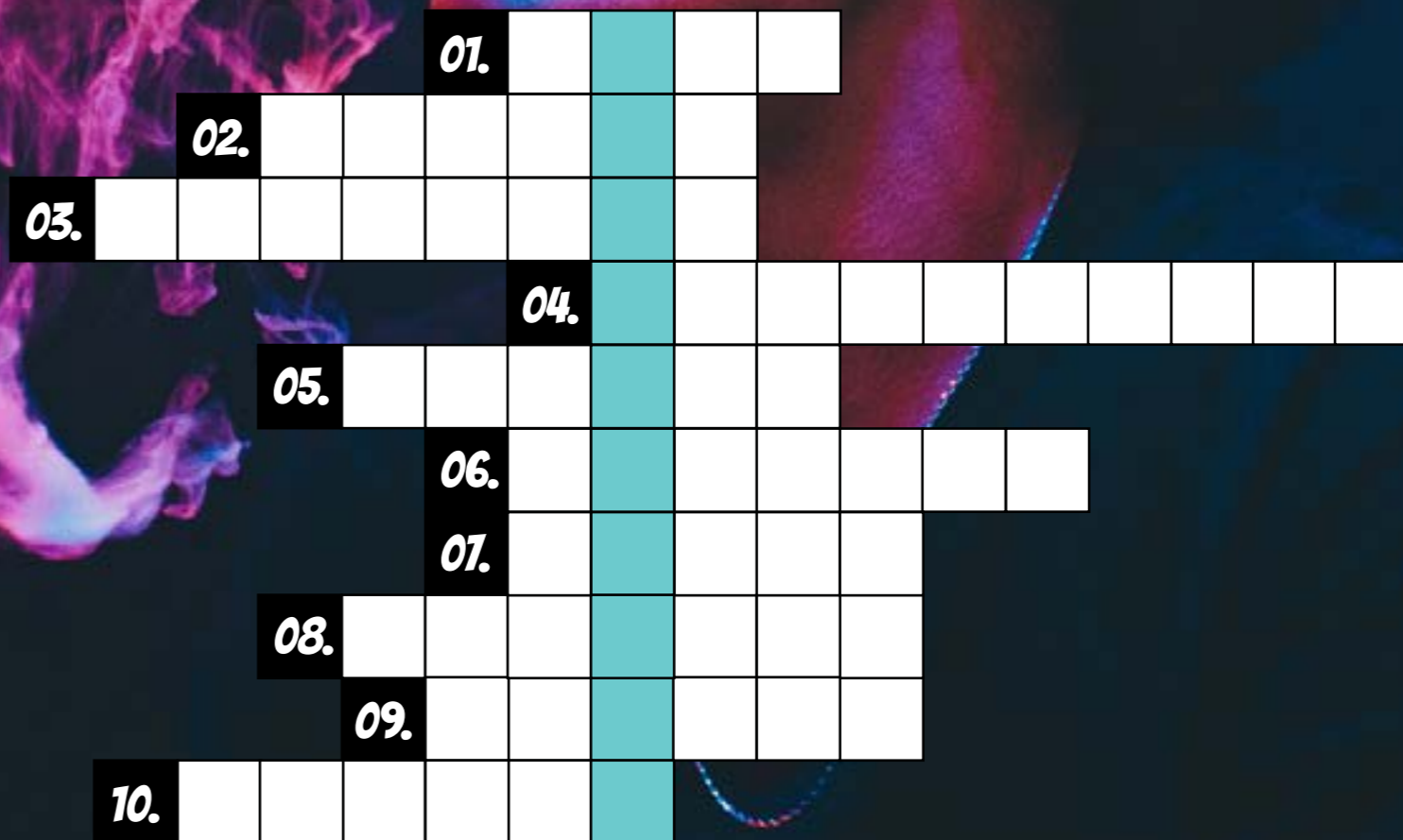
Wat voor jongeren normaal is, hoeft voor ons als professional niet normaal te zijn. Des te belangrijker is het dat we ons als professional verdiepen in de leefwereld van jongeren. En daarbij kunnen we dus niet om de online leefwereld heen. We moeten als professional de online wereld van jongeren meer onderdeel van ons werk maken en ons deze eigen maken. Dus ga online, ontdek wat de verschillende functies zijn van sociale media platformen en ervaar wat jongeren online bezighoudt! Wil je je er zelfs eerst nog eens meer in verdiepen, lees dan het onderzoek 'De digitale leefwereld van risicojongeren' of het bijbehorende factsheet op onze website: <https://www.nh-sv.nl/kennisbank/ondermijning/onderzoek-analyse>.

Hoe goed ben jij op de hoogte?

- 01 TYPE SYNTHETISCHE DRUG
- 02 EEN TELEFOON DIE DEALERS VAAK GEBRUIKEN OM NIET GETRACEERD TE KUNNEN WORDEN
- 03 SOCIAL MEDIA PLATFORM
- 04 IEMAND DIE WERKT VOOR EEN ANDERE DEALER
- 05 HET ROKEN VAN WIET OF HASJ

- 06 BEROVING BINNEN DE DRUGSSCENE
- 07 OPSLAGPLAATS VOOR DRUGS
- 08 FUNCTIE OP SNAPCHAT WAARMEE DE GEBRUIKER FOTO'S, VIDEO'S EN TEKSTBERICHTEN MET ANDERE GEBRUIKERS KAN DELEN, WELKE ZICHTBAAR BLIJVEN VOOR 24 UUR
- 09 VERRADER
- 10 PLEK WAAR VOLGENS ONZE RESPONDENTEN OP SCHOOL VAAK WORDT GEDEALD

4 LESSONS LEARNED GESPREKKEN MET JONGEREN VOEREN

Praten **met** jongeren in plaats van **over** jongeren. Dat is hoe de informatie in dit magazine tot stand is gekomen. Wil jij ook **gesprekken** voeren met jongeren? Lees dan over de **lessen** die we hebben opgedaan.

1. VOOR WAT HOORT WAT

- ◆ Jij wilt iets van de jongeren, dus daar moet ook iets tegen overstaan. Geef ze een vergoeding of neem lekker eten en drinken mee. Dit laatste zorgt ook nog eens voor een informele sfeer.
- ◆ Stel jongeren hier, voor het gesprek of de sessie, van op de hoogte en geef ze een keuze in het type vergoeding.

2. SFEER

- ◆ Voer het gesprek in de vertrouwde omgeving van de jongeren.
- ◆ Zorg voor een informele setting (bijvoorbeeld door eten en drinken te verzorgen).
- ◆ Laat jongeren vrijuit praten en kap ze niet te snel af. Je bent er om naar hen te luisteren!

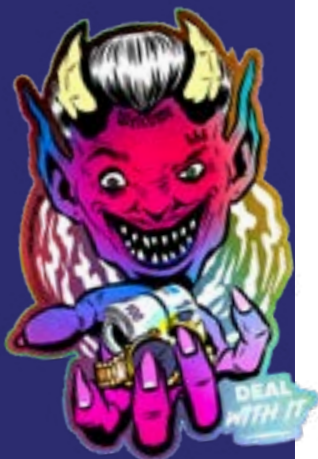

3. VORM

- ◆ Als je meningen en persoonlijke ervaringen wilt bevragen, maak dan gebruik van stellingen!
- ◆ Juist uitgesproken stellingen lokken jongeren uit om te reageren. Bijv. "Drugscriminaliteit is de beste manier om snel geld te verdienen."
- ◆ Maak het niet te lang, houd in de gaten hoe gefocust de groep nog is.

4. PERSOONLIJKE INBRENG / HOUDING

- ◆ Wees transparant over waarom je dit gesprek wilt voeren en wat er met de informatie gaat gebeuren.
- ◆ Stel jezelf ook open op. Als jij een persoonlijke ervaring wilt horen, maar je geeft niks van jezelf bloot, waarom zouden jongeren dat dan wel doen?
- ◆ Laat aan de jongeren merken dat je er bent om hún meningen en ervaringen te horen, en niet om je eigen ervaringen aan ze op te leggen.
- ◆ Wees nieuwsgierig en luister zonder oordeel.
- ◆ Durf kritisch te zijn. Dit zijn zij namelijk ook! Hierdoor kun je van elkaar leren.
- ◆ Als je weinig kennis hebt over een onderwerp, laat dit weten. Wees geïnteresseerd in het onbekende!
- ◆ Wees jezelf. Jongeren voelen feilloos aan of je authentiek bent.

ANTWOORDEN GAMES

Hebben jongeren dit gezegd?
Pagina 5

- 01 WAAR   06 NIET WAAR
- 02 WAAR   07 WAAR
- 03 NIET WAAR   08 WAAR
- 04 WAAR   09 WAAR
- 05 WAAR   10 NIET WAAR

Hoe goed ben jij op de hoogte
Pagina 43

- 01 MDMA   06 RIPDEAL
- 02 BURNER   07 STASH
- 03 SNAPCHAT   08 VERHAAL
- 04 LOOPIONGEN   09 SNITCH
- 05 BLOWEN   10 TOILET

ANTWOORD: DEAL WITH IT

Woordzoeker
pagina 37

Q	A	E	J	O	N	G	E	R	E	N	C	E	N	T	R	U	M
T	I	E	T	I	L	A	N	I	M	I	R	C	S	G	U	R	D
F	M	B	D	U	Q	S	Z	L	W	Y	J	C	A	E	D	X	F
I	E	T	H	T	E	C	S	T	A	S	Y	X	W	D	U	P	Q
K	U	R	D	S	P	E	O	R	G	D	C	J	K	H	U	I	X
F	N	M	L	L	O	T	G	C	Z	G	P	Q	Y	G	O	V	S
K	D	J	T	B	X	V	L	R	E	L	A	E	D	E	F	R	D
U	C	D	L	A	T	D	L	D	I	T	U	S	I	S	B	K	E
N	T	F	J	K	G	I	W	R	N	F	B	Y	H	O	F	K	I
N	N	J	Y	N	T	P	I	A	O	F	U	A	A	G	D	W	B
P	A	C	H	K	P	O	L	P	H	J	A	X	I	V	Q	M	E
Q	L	M	I	P	M	P	K	D	E	R	M	J	U	B	V	W	G
Y	K	A	S	O	T	X	E	J	L	B	A	G	F	N	O	B	K
F	D	R	T	E	D	D	P	E	B	T	G	C	L	B	Y	U	R
C	M	G	I	J	B	X	M	T	E	L	E	G	R	A	M	V	E
L	A	W	G	B	S	S	T	A	T	U	S	M	M	K	C	X	W
G	D	S	U	N	L	X	C	O	F	F	E	E	S	H	O	P	Y
O	K	W	H	G	Y	G	S	I	M	K	A	A	R	T	W	N	D

DEAL WITH IT

Drugscriminaliteit door de ogen
van (ervaringsdeskundige) jongeren

Auteurs

Juul Tielens, Jelle Snoek en Jolien Terpstra

Design

Buro Indigo

✉ crimineleaanwas@nh-sv.nl

🌐 www.nh-sv.nl

🌐 www.dealenmetdrugs.nl

📷 [@dealwithit.nl](https://www.instagram.com/dealwithit.nl)